

ייניקרא

מתוך "ליקוטי שמואל"

מלקט ועורך: ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

פרשת ויקרא

לדעת שאני לא יודע! (הרב שלמה הלוי שליט"א)

פרשתנו היא הפרשה הפותחת את הספר השלישי בחמשת חומשי התורה ונקראת על שמו "ויקרא". בנוסף נקרא ספר זה בשם: "תורת כוהנים" שעיקרו עבודת הקורבנות הנעשית ע"י הכוהנים במשכן.

המילה הראשונה "ויקרא" נכתבה עם א' זעירא = א' קטנה. חז"ל מבארים שהאות אלף משמעותה אולפן וכמאמרם בגמרא: אלף בינה - למידה. לא לחינם קבעוה בראש האותיות ואיננה מופיעה בדפי הש"ס (כל מסכת מתחילה בדף ב') ומדוע זה כך? הרמב"ם כותב: "תכלית הידיעה היא - לדעת שאינך יודע" פירוש: שאם אדם חושב שהוא יודע הכל - לעולם הוא לא ילמד. זוהי הסיבה שאין דף א' בדפי התלמוד - לומר לך שאפילו אם הנך בקי בכל הש"ס, דע! אפילו את דף א' אינך יודע... אם כן זוהי הסיבה שהאות א' במילה ויקרא - קטנה לומר שבכדי ללמוד חייב אתה להקטין את עצמך ורק אז תחפוץ לדעת יותר...

מספרים על אחד מגדולי ישראל שחיפש שידוך לבתו. פנה לישיבה הסמוכה וביקש מראש הישיבה חתן מהבחורים הלמדנים. ראש הישיבה שלא רצה לקחת על עצמו אחריות כה עצומה, אמר לו: "כנס ותבחר לך". החליט הרב להעלות שאלה קשה לתלמידים, והתלמיד שיצליח ל"פצח" את הקושיה הוא יהיה החתן לבתו. וכך היה, השאלה נשאלה לפני התלמידים, כולם ניסו להראות את בקיאותם הרי לא בכל יום מזדמן שידוך שכזה וניסו בכל כוחם לתרץ. אך למגינת ליבו של ראש הישיבה שום תירוץ אמתי לא התקבל, תלמידים רבים ניסו אך לשווא! יצא אותו גאון מהישיבה, ללא חתן לבתו. כשעלה לעגלה ויצא לדרכו, הוא שומע לפתע צעקות מאחור, "רבי עצור!" רואה הרב את אחד התלמידים מזיע ומתנשף, שואל אותו הרב: "תירוץ יש לך"? .. עונה התלמיד: "לא"! לא מעניין אותי השידוך מעניין אותי לדעת את התירוץ!" "בבקשה, רבי, אמור נא לי מה התירוץ?! הרי לא אדע מנוחה ללא התירוץ". חיבק הגאון את אותו בחור ואמר לו:

"אינני מחפש תירוץ - אני מחפש בחור שרוצה לדעת את התשובה - שחשקה נפשו ללמוד - אתה תהיה חתן לבתי!"... זהו שאמרו חז"ל בפרקי אבות: "איזהו חכם הלומד מכל אדם" - זה שמוכיח שהא' שלו קטנה... ומי גדול בענווה יותר ממשה רבנו ע"ה?! זהו ויקרא אל משה בא' זעירא...

עלינו לזכור שהסיבה לכל החטאים היא הגאווה שבאדם. השפל איננו חוטא במהרה, לעומתו הגאווותן איננו מקבל תוכחה ומשום כך מועד לכישלון. באה א' זעירא דווקא בחומש זה - תורת כוהנים לומר שע"י הענווה לא נזדקק לקורבנות שיכפרו...

ויקרא אל משה (א,א) (הרב יעקב שטולמן)

הא' הזעירה רומזת לענווה.

רב העיר לובלין בזמן "החווה מלובלין" היה רבי עזריאל הורביץ המכונה "ראש הברזל". רבי עזריאל זה התנגד לחסידות בכל תוקף. באחד הימים ניגש רבי עזריאל ל"חווה" ושאל: האם נכון רבי, מה שאומרים בשמכם שאתם טוענים שאין בכם לא תורה ולא יראת שמים? ה"חווה" נענה בראשו לאות הן. "אם כן", טען רבי עזריאל בתוקף, "צריכים אתם להכריז לחסידים שאינכם יודעים להנהיג עדה, וממילא ילכו להם לבלי שוב." ה"חווה

מלובלין" בענוותנותו הסכים. ואכן, בקידוש הבא הודיע הרבי לחסידיו שאינו ראוי להיות מנהיג וראש לבני ישראל, במטותא מהם שיחפשו להם צדיק אחר.

כמובן שתשובתו זו הגבירה את הערצת החסידים, ולא רק שהוסיפו לבוא לרבי, אלא הביאו עימם עוד אחרים. הגיע רבי עזריאל ובפיו הצעה חדשה: יאמר הצדיק לחסידיו שהוא צדיק, בעל רוח הקודש, למדן ובעל מדרגה. כך יברחו כל החסידים וה"חוזה" יוכל להישאר בענוותנותו. אך ה"חוזה" נענע בראשו לשלילה. להגיד שאינו ירא שמים וצדיק מוכן הוא לומר. אבל לשקר?! חלילה וחס...

אלף זעירא ! (והגדת)

ובהיותי בארצות הברית, ספר לי שם רב אלו שאלות מגיעות אלי. אחד טלפן, אביו נפטר, ועליו לשבת שבעה. אבל אינו יכול להשבית את העסק שבוע שלם. יאמר הרב, מה המינימום שעליו לשבת. והשיבו על אתר: המינימום הוא ארבעה ימים. סבר וקיבל. שמעתי ותמהתי: אני מכיר "שלושה ימים לבכי, שבעה להספד, שלושים לתספורת" (מועד קטן כז ע"ב). אבל ארבעה ימים, מה המקור? הסביר לי: "הוא נפטר ביום רביעי". נו, אז מה? שלפחות בשבת יהיה העסק סגור. "הבנתי: אלף זעיר!

יבואו טהורים ("אוצרות של חינוך" מעשי ח"א ח"ב)

'הגה"צ רבי משה רוזנשטיין היה אומר, מדוע אוהבים ילדים קטנים? מפני שאין בהם חטא, נשמתם טהורה והם קשורים ודבוקים להקב"ה! ילדים הם בני מלכים - סיפר הגאון רבי יעקב ניימן: פעם נכנסתי בשבת קודש אצל מורי ורבי, הגה"צ רבי משה רוזנשטיין, המשגיח של ישיבת לומז'ה וראיתי שהוא בוחן ילד. שאלתיו, של מי הילד הזה? לחש באוזני "הוא ילד של הקב"ה"! הבין שאני מתפלא שהוא לא עונה על שאלתי. המשיך ואמר "אילו הייתי אומר לך שהוא כן ילד של שמרל' או חיים, היית יודע מי הילד הזה, וכאשר אני אומר לך שהוא של הקב"ה, אינך יודע של מי הילד"? אמר הרב ניימן: "זו הגישה שצריכה להיות לראש ישיבה, מחנך ומורה, שהוא מלמד ילדים של מלך מלכי המלכים, בנים אתם לה' א-לוקיכם ולא שהוא מלמד ומחנך את הבן של שמרל'ה. כמו שצריך כל אדם לקיים 'שויתי'. 'המחשבה הזאת תעניק לו סבלנות ומסירות כלפי התלמידים והטיפול בהם יהיה שונה לחלוטין, מאחר שיודע את מי הוא מלמד תורה - את בן המלך!"

לברוח מהכבוד (הרב יעקב גלויברמן)

פרשת 'ויקרא' פותחת בפסוק: "ויקרא אל משה וידבר אלוקים אליו".

חז"ל אומרים: כל הרודף אחר השררה - השררה בורחת ממנו, וכל הבורח מן השררה - השררה רודפת אחריו. ומכיוון שמשה רבנו היה עניו מכל האדם ובורח מן הכבוד, 'רדף' ה' אחריו וקרא לו לבוא לאוהל-מועד.

מסופר על איש אחד ששאל את הרבי מפשיסחא זצ"ל: "מדוע אני בורח מן הכבוד, ובכל זאת אין הכבוד רודף אחרי, הייתכן?" ענה לו הרבי: "מתוך שאלתך אני מבין, שבשעה שאתה בורח מן הכבוד, הרי אתה פונה מדי פעם בפעם ומסתכל לאחור, בכדי לראות אם הכבוד כבר רודף אחריך. וממילא, כשהכבוד רואה שאתה פונה אליו, הרי הוא סבור שמתכוון אתה לרדוף אחריו, ומיד פונה הוא מפנה לך עורף ובורח מפניך.."

אם כן עלינו תמיד להביט קדימה ולא לרדוף אחר הכבוד. כי כל אדם מחונן עם מעלות טובות, זוכה ממילא לכבוד הראוי לו.

חד וחלק - לא המקום של האדם מכבדו, אלא האדם מכבד את מקומו.

ויקרא אל משה (א א) (עלינו לשבח, ויקרא. הרב יצחק זילברשטיין שליט"א)

המפרשים תמהו מדוע לא מוזכר בפסוק מי הוא הקורא. כ"ק האדמו"ר מסלונים זצ"ל, בעל ה'נתיבות שלום', אמר דברים נפלאים בעניין זה.

רמז רמז לנו הכתוב שקולו של הקב"ה 'קורא' לאדם מכל מאורעות החיים העוברים עליו, ובכל מאורע ומאורע יש בכוחו 'לשמוע' את דבר השם, ואת ה'קריאה' המיוחדת המופנית אליו.

קריאתו של הקב"ה בוקעת ועולה תדיר, בכל עת ובכל שעה. פעם זה ממאורעות של שמחה הנושאים את האדם אל-על, ומרוממים את רוחו עד למאוד, ופעם זה בצל המשברים והגונות הפוקדים אותו. וכמו שבהיותו שרוי בעיצומה של השמחה ובמרכזם של המחולות – עליו 'לשמוע' את דבר השם הקורא אליו, ודורש ממנו דבר-מה, כך בדיוק הוא המצב גם כאשר האדם נתון, חלילה, בעת צרה.

כל חיי האדם ומאורותיו הם קריאה אחת ארוכה מאביו שבשמים.

וכיוון שידענו שלכל אדם יש תפקיד אחר בעולמו של הקדוש ברוך הוא, וכל אחד צריך למלא את משימתו-הוא, שלשמה בא לעולם, הרי שלפעמים, מתוך אותו אירוע, ומתוך אותה התרחשות, מופנית 'קריאה' שונה בתכלית לשני בני אדם.

כי ה'ויקרא אל משה', היא קריאה אישית, לכל אחד ואחד. אינה דומה ה'קריאה' המופנית אל האחד ל'קריאה' המושמעת אל השני. ולא עוד, אלה שבמקרים רבים הקול המדבר אל יהודי פלוני הוא ההיפך הגמור, בדמיונו, בחזותו ובכל צורתו, מן הקול המדבר אל היהודי השני.

ורק אם כל אחד ישמע את הקריאה 'שלו', את קול המדבר 'אליו', אם כל אחד ישמע את מה שהוא צריך לשמוע, הרי ששניהם יחד וכל אחד לחוד ימלאו בכך אחר רצונו של הקב"ה, ומשם תהיה יתד ופינה להצלחתם ולישועתם.

"ויקרא אל משה" (א, א)

המפרשים שואלים מי הוא הקורא, כ"ק האדמו"ר מסלונים זצ"ל משיב שקולו של הקב"ה "קורא" לאדם בכל מאורעות החיים, ובכל מאורע ומאורע יש בכוחו של היהודי לשמוע את דבר השם, ואת הקריאה המיוחדת המופנית אליו.

פעם הלך הגה"צ רבי ניסים יגן עם בנו ומולם הופיע כלב בולדוג שחור, ענק ממדים, ועיניו מזרות אימה. חלחלה אחזה בהם והם ניסו לשוב על עקבותיהם. כל פסיעה הייתה מלווה בפחד מוות והם חיפשו מקום מסתור. לבסוף, הסתובב הכלב ופנה לכוון אחר. או אז פרץ הרב יגן בבכי. התפלא בנו: "והרי כעת הסכנה מאחורינו, מה פשר הבכי?!" ענה הרב: "מדוע אינני מפחד כך מהקב"ה? הרי הקב"ה הוא חוקר כליות ולב! האם הכלב מפחיד יותר? האם פקיד מס הכנסה מפחיד יותר? האם מחלה מפחידה יותר? האם תאונת דרכים מפחידה יותר? על כך אני בוכה!"

וכך אמר רבי יוחנן: "יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם".

דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַת אֱלֹהִים אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבָּן לַה' מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת קִרְבְּנֵיכֶם" (א, ב) [מעין השבוע]

תוכן הקרבנות מהו? ספר "ויקרא" פותח בענייני הקרבנות. לכאורה נראות פרשיות אלו כחוקי גזירות שאין אנו מבינים טעמם. וכדברי רבינו הרמב"ם "כל הקרבנות מכלל החוקים הן". אין אנו מבינים מדוע יש להקריב קרבנות, ולא את דיניהם הפרטיים, כהקטרת האימורים וזריקת הדמים. ואנו אומרים לעצמנו: חוק הוא, גזירת מלך - כשם שאין אנו מתיימרים להבין את כל חוקי הטבע וסיבותיהם, כך אין אנו מתיימרים להבין את כל חוקי הבורא בתורתו הקדושה.

הנה, מצינו שהחכמים קבעו כי מצות "פרה אדומה" היא חוקה, ואילו את כלל הקרבנות לא מנו בין החוקים. ואף בחוקים עצמם כתב הרמב"ם: "ראו להתבונן בהם, וכל מה שאתם יכול ליתן לו טעם - תן לו טעם. הרי אמרו חכמים הראשונים שהמלך שלמה הבין רוב הטעמים של כל חוקי התורה! וחכמים יגעו ומצאו טעמים בעניין הקרבנות, על פי הפשט, הדרש, הרמז והסוד. בהגדה של פסח "יוסף דעת" למרן הראש"ל הרב עובדיה יוסף זצ"ל מופיע המעשה הבא:

מלך חובב חכמה ודעת, קרא ליועצו הזקן ואמר לו: "נכספה נפשי לדעת את חכמת הגויים ובני קדם, איך אין עתותי בידי. לך חפש ובקש, תתמצת את חכמתם והשיבני דבר." יצא היועץ לדרך ארוכה, תייר בארצות רבות, חכמה רבה למד, וספרים רבים הביא עמו, וכעבור זמן רב שב. התייצב בפני המלך לדווח על מסעו. אמר לו המלך: "אין עתותי בידי לעיין בכל הספרים. חכם אתה, ותוכל לתמצת הכל במשפט אחד." קד קידה היועץ, ואמר: "גזר", ולא יסף. גזר?! תמה המלך. היועץ שאל את המלך: "כלום ראית מימך, אדוני המלך, שדה גזר בעונתו?" "לא", הודה המלך, רק את הירק אני מכיר, כשהוא מוגש לשולחני. מרהיב עין בצבעו ומשמח חך בטעמו". "אם כן", אמר היועץ, "אבקש מהמלך להתלוות אלי ולראות את שדה הגזר בהדר הטבע, שם יבין את כל החכמה ברגע אחד". התעוררה סקרנותו של המלך. הורה לרתום שני סוסים, ויצא עם היועץ לטיול בשדות מחוץ לעיר. טייל המלך והתענג על הרוח הקלילה ועל מרבד הדשא מתחת לרגליו. שאל היועץ: "אמור לי, מלכי, איזה ירק גדל בשדה זה?" הביט המלך, ומשך בכתפיו. בשדות אחרים ראה עגבניות וקישואים ושאר ירקות. ואילו כאן, פלומות ירק ותו לא. ראה את הסוס לוחך את הירק ברוב הנאה. אמר: "אולי שדה מספוא הוא?" גחן היועץ, חפן אגודת ירק, משך - ועקר גזר ענק, כתום... שתק המלך, חיכה להסבר. והיועץ אמר: "הנה, מלכי, תרתי וראיתי כי כזאת היא החכמה. מונחת היא לפנינו, מתחת לרגלינו, ואין אנו שמים לב. אבל גם אלו השמים לב - רובם הם כסוס זה, הגוחן ואוכל בכל פה את... העלים החיצונים. ומאושר הוא, בטוח שבכך מיצה את כל הפרי... מעטים הם אלו, היודעים לאחוז בעלים החיצונים - ולנבור לעומק, לדעת שמתחתם פרי נפלא, לעמול ולחשוף את הפרי ולהוציאו לאור עולם! אף בעניין החכמה, כך הוא. התעניינתי וראיתי מה רבים הם החכמים בעיניהם, הרואים ראייה שטחית, מסיקים מסקנות שטחיות, ובטוחים שמיצו את הנושא והגיעו לתכליתו. מעטים הם היודעים שיש עומק לפנים מעומק, ומעטים עוד יותר יגעים בלא חשך לחשוף רובד לפנים מרובד, עד שמגיעים הם אל הפרי, אל לב האמת!

מעשה זה, בא ללמדנו, שאף בתורת הקרבנות כן הוא. המעמיק - ימצא את טעמם. כמו שנאמר "כי לא דבר ירק הוא מכם" - אם ריק הוא, מכם הוא. שאין אתם יודעים לדרוש בשעה שאין אתם יגעים בו! והמתייגע להבין, מובטח לו שיאורו עיניו במאור התורה!

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאוהל מועד לאמר (א,א) (גדי שכטמן)

הדרשה המפורסמת ביותר, מן הסתם, בפסוק הראשון שלפנינו, היא זו של "בעל הטורים", שה-א' של "ויקרא" זעירה משום שמשה רצה לכתוב "ויקר" – לשון מקרה, והקב"ה ציווה לכתוב "ויקרא" – לשון חיבה וחשיבות. הפתרון שמצא משה רבנו – העניו מכל האדם – היה לכתוב א' זעירה.

בעניין זה של מקרה וחשיבות, דרש רבי משה לייב מסאסוב שלקח נוסף טמון בא' זעירה זו. והוא: ללמדנו שאין מקרה בעולם, ואם אדם חושב שמהו "קרה" לו בטעות, יתבונן נא בא' הזעירה ויבין שגם הפרטים הזעירים ביותר שמסביבו, כולם הם בגזירת עליון ועל ידם "קורא" לו הקב"ה מאוהל מועד – ברצונו לדבר עמו בדרך זו של רמזים.

אדם המתנהג בענווה, משתדל לקיים בעצמו "מכל מלמדי השכלתי", ואינו רואה פחיתות כבוד בכך שהוא לומד מהקטנים ממנו בגיל או בחשיבות. ולכן, אנו צריכים להתבונן בפרשה זו של הקרבנות, שמגיעה סמוך ונראה למדת הענווה, ומהם ניקח בעז"ה לעבוד את ה'. כמו שאמר הכתוב באיוב: "מִלְפָּנוּ (מלמדנו) מבהמות ארץ".

בספה"ק "רבי ייבי על התורה", הביא רמז יפה מהמשכו של הפסוק: "אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם".

וטרם ההסבר, הוא מקשה שתי קושיות:

א. מדוע כפל הפסוק "מן הבהמה, מן הבקר", האם לא דבר אחד הוא?

ב. כיון שבהמשך הפרשה מפרטת התורה את סוגי הקרבנות ואופן הקרבנתם, ושם מפורש בכל קרבן איזו בהמה כשרה ואיזו לא, לשם מה הייתה התורה צריכה לפרט כבר כאן מאילו סוגי בהמות ניתן להקריב קרבן? אלא שיש כאן רמז בפסוק. "אדם כי יקריב מכם", האיש אשר יחפוץ להתקרב לבורא יתברך, ינקוט בשלושה דברים אלו שבהם ייקח לעצמו מוסר ומזה יתעלה בעבודת ה'.

האחד הוא שיהיה "מן הבהמה", מה בהמה זו אילמת היא ואין בכוחה לדבר או להוציא מילים מפיה, כן ירגיל האדם עצמו בכל ענייני העולם לא לפטפט ולאבד זמנו, אלא יהיה כבהמה זו שאינה מבינה לא בפוליטיקה ולא בכלכלה ולא בחדשות החוץ.

השני הוא "מן הבקר", יבקר את עצמו ואת מעשיו האם טוב עשה או שמא לא. כך ידע ברבות הימים מה לקרב ומה לרחק. מה גורם לו להיכשל ומה דווקא מסייע לו בעבודת ה'. "מן הצאן" הוא הפרט השלישי, וזה מלשון "צאינה וראינה בנות ציון", שילך האדם ללמוד מהנהגותיהם של גדולי ישראל ואפילו של בני אדם פחותים ממנו, ויקלוט ממעשיהם הטובים מה שיוכל לקחת ולקיים בעצמו גם כן.

וכעת נחבר את כל חלקי העניין למקום אחד: בכל פרט שמתרחש סביבנו, צפונה קריאת-קודש וחיבה מאת המקום ברוך הוא אלינו, האנשים הקטנים. אלא שכדי להיות מסוגלים להבין את רצון ה' באותו דבר, חובה עלינו לאחוז במידת הענווה שלמדנו ממשה רבנו, כפי אשר ידנו משיגה, ורק באמצעותה נוכל להתבונן. שכן הגאותן לא חושב לרגע לחסום פיו מדיבורים שרצונו לומר, שכן מי מבין כמוהו באותו עניין; לא חושב לבקר את מעשיו שבוודאי בעיניו אין כמותם עלי אדמות; ולא מוכן ללמוד הנהגות טובות של אחרים, שכן פחיתות כבוד היא לו. לעומת זאת, "עקב ענווה יראת ה'".

העניו מבין שכל האירועים הם קריאת-חיבה מהשי"ת אליו ישירות, ומוכן לעשות ככל הנדרש כדי לפענחם ולהתעלות.

ויקרא אל משה (א,א) (מנחם יעקובזון)

פסוק זה ביאר רבינו יעקב בעל הטורים נכתב בתורה עם אות אל"ף זעירה, משום שמשה רבנו היה עניו ולא רצה לכתוב אלא "ויקר", שמשמעו כאילו לא דיבר הקב"ה עמו אלא בדרך מקרה.

אמר לו הקב"ה שיכתוב גם את האות אל"ף "ויקרא". אמר לו משה מחמת רוב ענוה שלא יכתבנו אלא קטנה יותר משאר אלפי"ן שבתורה, וכך עשה.

ידוע היה ה"חפץ חיים", במידת הענווה הגדולה שלו. מימיו לא ראה ה"חפץ חיים שום יתרון או מעלה במעשיו ובהתנהגותו. תמיד היה טוען שאינו עושה אלא מה שכל יהודי חייב לעשות ומקיים את חובתו בעולמו. האם יש מקום להתפאר ולהודות בכך? האם מגיעה תודה או תשלום בעד זה? הייתכן שאל ה"חפץ חיים" שאדם יתגאה או יחשוב שמגיע לו שכר על אשר הוא אוכל ושותה?... הרי הוא אוכל ושותה להנאת עצמו, כדי שיהיה בריא ויתקיים בעולם. קיום התורה והמצוות אמר ה"חפץ חיים" אינם שונים במאומה מכך, שהרי גם התורה והמצוות הם לטובתו ולהנאתו של האדם ורק בזכותם הוא חי וקיים.

קריאה של חיבה (יחיאל מיכל מונדרוביץ)

פרשתנו נקראת על שם תיבת הפתיחה, ויקרא. לשון חיבה. לשון שמלאכי השרת משתמשים בו. וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו. בתחילה ה' קורא, פונה בחיבה, ורק אח"כ מלמד ומצווה. ולא כאן בלבד, אלא לכל דברות ולכל אמירות ולכל ציוויים - קדמה קריאה. הקב"ה, המלמד תורה לעמו ישראל, מלמדנו יסוד בהוראת תלמידים. אין הלב פנוי בכל עת ללמוד ולשמוע. הרי אין טעם להתחיל בהוראה עד שהלבבות מתרחבים ושערי החכמה נפתחות. לימוד כפוי אינו נקלט, ואף נדחה.

חז"ל לימדונו (שבת ל) על רבה, שהיה פותח את שיעורו במילתא דבדיחותא. ה'פני יהושע' כותב בהקדמתו, שאין הכוונה חלילה לליצנות, אלא לדברי חכמה המאירים לב ונפש. 'קריאה של חיבה' משמחת ומשמשת כחרישה המכשירה את הקרקע לזריעה. לעיתים מעוררים שוב, בדרך זו, גם במהלך השיעור, כפי שמצאנו בחז"ל. ישנם תלמידים שלהם לא די בקריאה רגילה. הם אינם נענים ונשמעים לקריאותינו. ניסיונות כושלים בעבר חוסמות אותם. תקוות העבר שהולידו אכזבה, פגעו במערכות האמון בין רב לתלמיד, ומביאות אותם להסתייג מאתנו. הם זקוקים ליותר מסתם קריאה. הם זקוקים לפעולה חמה וחכמה.

סיפר לי ידיד נפש מעשה הוד על הרה"ק מצאנז קלויזנבורג זצ"ל. הוא הגבר הקים אהלה של תורה על אדמת אירופה החרוכה, כאשר קיבץ סביבו אודים מוצלים מאש בעבותות אהבה, והפיח רוח חדשה בעם שרידי חרב. התנער הצדיק מיגונו האישי, ומסר נפשו למען שארית הפליטה. במחנה העקורים היה עמו נער רצוף, עלה נידף, גלמוד ממשפחתו ומבית אביו. מכונס היה באבלו, ולימוד התורה ממנו והלאה. ראה הרב'ה שהבחור עוסק במשחק השחמט, ובו משכיח עיצבונו. פנה אליו בהצעה "התרצה להתחרות אתי במשחק?" הבחור שמח נוכח האתגר, והסכים! הרב'ה הוסיף ואמר "זמני יקר למדי, ואינני רגיל במשחקים. אני מוכן לשחק אתך תמורת 'הסכם'. והיה ואנצחך - תתחייב ללמוד גמרא במשך שעה. ואם תנצחני - אלמד אני שעתיים!" הבחור הסכים והתיישבו למשחק, וסביבם מתגודדים צופים רבים בדממה. לאחר משחק מחושב וממושך, ניצח הנער! הרב'ה קם והכריז שכעת ימלא הוא את מחויבותו

והולך ללמוד שעתיים. השמועה עשתה כנפיים בקרב המחנה. כולם התפעלו כיצד הנער ניצח את האדמו"ר החרוף ומהיר התפיסה! למחרת הציע הרב'ה שוב לשחק, והמשחק היום הסתיים בניצחונו של הרב'ה. הבחור עמד בתנאו, והתיישב ללמוד בחברותא עם הרב'ה. שעה של גמרא. שעה של גן עדן. וכך המשיכו במשחקים יומיים, שאגב, תמיד הסתיימו בניצחון האדמו"ר, שגִּרְרו שעות של לימוד. עם הזמן, המשחק התמעט ונעלם, והתורה המשיכה לְנַצֵּחַ לְנַצֵּחַ. זו דוגמא של 'בחכמה פותח שערים'. השכיל האדמו"ר להפסיד בסיבוב ראשון, בכדי להרים את קרנו של הנער בעיני החבורה, ובעיקר בעיני עצמו.

מפתחות רבים יש לפתיחת שערי הלבבות, ויש מנעולים מורכבים הדורשים חכמה יתירה. כאמור, לכל דיבור ולכל אמירה קדמה קריאת ה' אל משה, אך התורה מלמדת זאת דווקא בפרשתנו. פרשת ויקרא, ספר 'תורת כהנים', מורכב וקשה בדיניו ובהלכותיו. כאן זקוקים באופן מיוחד להשמיע קריאה של חיבה. לאחר יצירת והידוק הקשר, צולחים - יחד - את הפרשיות הקשות ביותר, ותורתנו מתקיימת. 'הקריאה' מעוררת את הזמן. קריאת הַחֲדָשׁ הַזֶּה לְכֶם מעוררת להתחדשות, להצלחות, ולפתיחת חֲרֻשַׁת הַלֵּב.

בהצלחה בעבודת הקודש!

סוף מעשה במחשבה תחילה (גדי שכטמן)

העולם מתחלק לשני סוגים: לאלו שחושבים ולאילו שחושבים פחות. בעצם, ישנם גם אלו שלא חושבים כלל. אז העולם מתחלק לשלושה סוגים...

"אדוני, אנחנו לא יכולים לקבל ממך את התמונה הזו לדרכון", הסביר הפקיד לעובד הזר שעמד מולו, "צריכים תמונה רק של הפנים. אי אפשר לשים תמונה של כל הגוף". "אבל מעולם לא הצטלמתי 'ראש בלי גוף', מה אעשה?!", הקשה הזר ב"היגיון" ... "זו לא בעייתך", השיב הפקיד בנוקשות, "תמצא פתרון לבד".

חברו של מבקש הדרכון לא הבין בכלל איפה הבעיה: "אנחנו הולכים לשפת הים, תחפור בור ותרד לתוכו, נכסה אותך בחול עד הצוואר, נצלם תמונה טובה והרי לך תמונה של הפנים בלבד". שמחים וטובי לב יצאו השניים לחוף הקרוב, הצלם ביקש מהמצולם להתחיל לחפור, "אני רק רץ להביא את המצלמה והחצובה".

לאחר שחזר החבר עם הציוד הוא רואה לתדהמתו ארבעה בורות, "מה זה? למה חפרת ארבעה בורות?"

"אה, אמרו שצריך ארבע תמונות", השיב המצולם בסיפוק.

"אז למה לא אמרת?", רתח הצלם מזעם, "הייתי מביא ארבע מצלמות"...

בפרשת השבוע נקרא "אדם כי יביא מכם קרבן לה'", חלקם הגדול של הקרבנות שהיה מביא אדם פרטי הינם קרבנות על כך שעבר על דברי ה' וכעת הוא זקוק לכפרה. אלא שיש לתמוה על כך: 'אם אדם חטא - בהמה מה חטאה?!' הוא יעשה ככל העולה על רוחו וכדי למצוא לנפשו מנוחה הוא ישחט את הבהמה האומללה, שאינה יכולה להתנגד, כקרבן???

ובכן, בעלי החיים נועדו לשימושו ולעזרתו של האדם - נזר הבריאה - בחיי היומיום. הוא יוכל לחרוש עימם את השדות, ליהנות מתוצרתם חלב, ביצים, צמר, לרתום אותם לשמירה על ביתו מגנבים ואפילו בעת הצורך להתחמם בפרוותם [השימוש כמובן מותנה בכך שלא יתעללו חלילה בבעלי החיים ובשימוש סביר, כפי מנהגם של רוב בני האדם].

התורה מלמדת אותנו שכשמגיע יהודי ובידו בהמה לקרבן, צריך הוא לסמוך את ידיו על ראשה של הבהמה ולהתוודות. וידוי זה אינו מסתיים ברגע שהבהמה מובלת לשחיטה - שם הוא מתחיל.

כשהכהן שוחט את הבהמה - חושב היהודי לעצמו: "אני הייתי צריך להישחט כעת במקומה"; כשעורה מופשט ואיבריה מנותחים, החוטא מהרהר בכאב: "את עורי היו צריכים להפשיט על חטאי הנורא, את איברי היו צריכים לנתח לנתחים". וכך על כל שלב ושלב מהקרבת הקרבן עומד החוטא ומהרהר בתשובה.

יוצא, אם כן, שכשמהרהר החוטא בתשובה ומחליט בלבו - לא עוד! הוא לא יחזור יותר לעשות את העבירה שביצע, הרי שהמטרה הושגה. הוא שב בתשובה שלמה. במידה ואינו חוזר בתשובה על חטאו, מגלה לנו ה"כתב סופר" יסוד גדול, שמשמים יתבעו ממנו גם את הריגת הבהמה האומללה הזו שאותה 'הקריב קרבן' תחת נפשו ללא הפקת תועלת.

אבל רגע, גם אם החוטא שב בתשובה באמצעות התהליך שמבצעים בבהמה, מה הקשר שלה לחטאו? שימצא לו שיעורי עזר ללמידה בדרכים אחרות.

דבר זה הסברנו, כשהקדמנו שתפקידם של בעלי החיים בעולמנו הוא לטובת האדם ולעזור לו בעבודת ה' שלו. אם על ידי בהמה זו שב החוטא מחטאו - הרי שלנפשה של הבהמה יש בכך תיקון גדול מאוד, וזכות עצומה היא עבורה לעלות על גבי מזבח ה'.

יש כאן עומק נוסף במשפט: "סוף מעשה במחשבה תחילה". אדם שיתנהג בכל דרכיו בתכנון מוקדם מראש, בצפיית המהלכים ובקריאת המפה נכונה - הרי שחפצו יעלה בידו בצורה טובה לאין ערוך מאותו אחד שלא התכונן [כמובן שהכל תלוי ברצון ה', אבל השתדלות חייבת להיות].

ומה יעשה זה שלא חשב מראש, כאותו עובד זר שחפר ארבעה בורות בלי לחשוב שמספיק בור אחד וארבע תמונות? שלא יתלונן שאין לו ארבע מצלמות... שיתחיל לחשוב מעכשיו!

כי כשמבינים ב"סוף מעשה" ששיגינו בכך שלא חשבנו היטב על תכנון הדברים "במחשבה תחילה", כבר התחלנו את שלב התשובה והתיקון לחטא, ומכאן והלאה נוכל לתקן את סוף המעשה על ידי חשיבה מראש מהו רצון ה' טרם שנעשה פעולה בלתי מבוקרת.

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' (א,א) (גדי שכטמן)

נאמר בתהלים: "צדקתך - כהררי אל, משפטיך - תהום רבה, אדם ובהמה תושיע ה'". הקשה הגאון רבי עזרא עטיה מה השייכות בין תחילת הפסוק לסופו, ובכלל, מדוע נזקקו האדם והבהמה שה' יושיע אותם.

ותירץ על פי המדרש הידוע (ירושלמי מכות פ"ב): שאלו את החכמה מה עונשו של החוטא? ענתה: הנפש החוטאת היא תמות. לא בתור עונש, אלא זו מציאות, כשם שאדם המכניס אצבעו לאש בשוגג, יישרף, למרות שלא התכוון לכך. כך החטא מחייב הותרת רושם באדם בצורת מוות.

שאלו את התורה מה יעשה החוטא? ענתה התורה: יביא קרבן ויתכפר לו. וכששאלו את הקב"ה מה תקנת החוטא? ענה: יעשה תשובה ויתכפר לו.

מעתה יתורצו שתי השאלות בדרך נפלאה: "צדקתך" - בצדקת התורה שהיא "כהררי אל", יוכל האדם להביא קרבן ויתכפר לו עונש המוות. למרות ש"משפטיך" - משפטי התורה מחייבים

מציאות אשר בה החוטא נענש, והם נוקבים עד "תהום רבה". אבל אם נשמע לבורא יתברך ונעשה תשובה - "אדם ובהמה תושיע ה'" גם האדם וגם הבהמה יינצלו ממיתה.

ויקרא אל משה (א,א) (ישראל גולד)

פסוק זה נכתב בתורה באל"ף זעירה, מחמת ענוותנותו של משה רבנו.

בעיני רבנו ה"חפץ חיים" נחשב הכבוד לביזיון הגדול ביותר. כאשר חלקו לו כבוד היה זה בעיניו עינוי ללא נשוא, טוען היה תמיד בהקשר לכך שאם בני אדם חולקים לו כבוד שאיננו זכאי לו, הרי אינו אלא צער ועלבון.

משל למה הדבר דומה? אמר ה"חפץ חיים" לבן מלך שקלקל את דרכיו, גנב ופשע, ואביו הענישו בזה ששלל ממנו את תאריכו והגלה אותו למדינה רחוקה. בהגיעו לשם חלקו לו הבריות כבוד מלכים משום שלא ידעו מאומה מכל אשר אירע בארמון. נקל לשער איזה ייסורים וכאב לב גרם כבוד מסוג זה לנסיך... הרי בתוך לבו ידע היטב את שפילות מצבו ופחיתות ערכו...

כך היה ה"חפץ חיים" אומר: כיצד יכול אדם להתגאות בכבוד שאחרים חולקים לו, בשעה שהוא מרגיש ויודע היטב את שפלותו ופחיתות ערכו...?

ויקרא אל משה (א,א) (אשר לורבר)

כתוב במדרש שמשה העביר מעט דיו שנשאר בקולמוסו על מצחו, ומזה קרן אור פניו.

וצריך באור, מדוע הקב"ה הביא לו יותר דיו מכדי צרכו, ולא את הכמות הנדרשת בלבד? כמו כן משמע מדברי המדרש שמשה הוא שגרם שיקרן אור פניו, והרי ברור שאין בכוח הדיו לגרום שיקרן אור פניו, ואם כן מדוע אומר המדרש שמשה עשה זאת?

ונראה לבאר את המדרש, ולומר שבאמת הקב"ה נתן למשה כמות מדויקת של דיו, אך משה מחמת שהיה עניו מכל אדם כתב ויקרא עם א' קטנה - "ויקר" מלשון מקרה ולא "ויקרא" לשון חיבה כפי שמסביר רש"י - ולכן נשאר לו דיו על קולמוסו. את הדיו שנשארה מרח משה על מצחו, והקב"ה גרם לדיו שיקרין את אור פניו של משה לבל יבואו לזלזל בו אחרים כיוון שהיה חשש שמחמת שהוא משפיל את עצמו יבואו אחרים לזלזל בו.

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' (א,ב) (רוני גולדברג)

מבאר רש"י מדוע נאמר כאן לשון "אדם"? אלא ללמדנו כשם שאדם הראשון לא הקריב מן הגזל, שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל!

אל הצדיק רבי מאיר מפרימשלן באו שני שותפים שפתחו עסק חדש ובקשו את ברכתו של הרבי. נו... שאל הרבי ושטר שותפות יש לכם? לא השיבו השנים. אם כן אמר הרבי אכתוב אני לכם שטר שותפות. נטל הצדיק גיליון חלק וכתב עליו: א. ב. ג. ד. לאחר מכן הגיש להם את הגיליון וברכם בהצלחה רבה. הסתכלו בגיליון ותמהו השניים איזה נוסח שותפות הוא זה? איננו מבינים דבר... בארבע אותיות אלה אמר הרבי טמון יסוד הצלחת השותפות ביניכם שכן א. ב. ג. ד. הם ראשי התיבות: אמונה ברכה, גניבה דלות!

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה (א,ב)

רש"י: אָדָם: למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל, שהכול היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל. ויש לתמוה מה החידוש שלא נקריב מן הגזל, הרי פשוט הדבר שאין להקריב מן הגזל, שהרי אין מצווה באה בעבירה, ואם כן מדוע צריכים אנו ללמוד מאדם הראשון שלא מקריבים קרבן מן הגזל?
 מסופר על הגר"ח מולאזין זצ"ל: באו פעם עסקנים לביתו להתייעץ עמו על כמה עניינים שעמדו על הפרק. על השולחן היו מונחים כלי זכוכית וכלים מכלים שונים. באמצע שיחתם בלא יודעים משך אחד מן העסקנים את מפת השולחן, וכל הכלים נפלו לארץ בקול רעש גדול. כל העסקנים ישבו שם המומים ומלאי בושה וכלימה על ההיזק שנגרם מחמתם. ניחם אותם רבי חיים ואמר: אל דאגה שום כלי לא נשבר! תמהו כולם למשמע דבריו, וכשהרימו את הדברים נוכחו כי באמת כך הווה לא נשבר אפילו כלי קטן. שאלוהו וכי נביא אתה? ענה להם: לא נביא ולא בן נביא אנוכי, אלא כיון שכספי כשר הוא, בכסף כשר אין הפסדים!

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה (א,ב) (עוד יוסף חי.)

יש לפרש את הכתוב על פי משל: אדם אחד בא לחנות לקנות לו מראה. הציע לו הסוחר מראה טובה. הסתכל אותו אדם במראה ולא רצה לקנותה. שאל אותו הסוחר: מדוע אינך רוצה לקנותה? השיב לו האיש: כיוון שאני רואה תמונה משונה במראה... כי ראשו היה פרוע והכובע שעל ראשו מונח על הצד, ועל מצחו היה לכלוך של דם, ובפניו לכלוך של דיו וכו'. אמר לו הסוחר: שוטה שבעולם! הלא התמונה שאתה רואה היא תמונת עצמך, והלכלוכים הם בפניך ובמצחך, וקלקול הכובע הוא מעצמך, נסה נא לסדר את הכובע על ראשך כראוי, ותרחץ מצחך ופניך מהלכלוך, ואז תראה תמונה יפה במראה. והנמשל, השם יתברך מתנהג עם האדם כפי הנהגת האדם, שאם מתנהג בטוב וביושר, יראה הוא את הנהגה העליונה שמתנהגת עמו בטוב, ואם יקלקל מעשיו, אז הנהגת ענייניו תתקלקל. ובזה יש לפרש את הפסוק: "אני לדודי ודודי לי", כלומר, כפי שיעור ההתקרבות שאני מתקרב לדודי, כן דודי מתקרב אלי, וכמו שכתוב: "ה' צילך על יד ימינך". וזהו שאמר הכתוב: "אָדָם כִּי יִקְרִיב" – אדם שרוצה להתקרב להשם יתברך, אזי "מִמֶּכֶם" – כפי שיעור והמידה אשר יהיה מכם, כן תהיה ההתקרבות מהשם יתברך.

דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם (א,ב) (מנחם יעקובזון)

מדוע בחר הקב"ה דווקא בבהמות להקרבת הקרבנות ולא בחיות?

ה"בן איש חי" בדרשותיו (פר' אחרי מות) מביא לכך שלושה טעמים שכולם הוזכרו בדברי חז"ל.

הטעם הראשון: כיון שהחיות אינן מצויות במקומות הישוב, לא הטריח הקב"ה את האדם לצאת ליערות ולמדבריות בכדי להביא קרבן, לפיכך ציווה להקריב רק מן הבהמות המצויות במקומות הישוב.

הטעם השני: כיון שכתוב (קהלת ג, טו") והא-להים יבקש את נרדף, "והבהמה תמיד יותר נרדפת מהחיה, בחר הקב"ה דווקא בה ולא בחיה, שבדרך כלל, היא הרודפת.

הטעם השלישי: החיות, מטבען הן יותר גסות רוח מן הבהמה, לפיכך בחר הקב"ה בבהמות.

ומוסיף ה"בן איש חי" בשם המפרשים, שאף שנאמרו בזה שלושה טעמים, מכל מקום הטעם העיקרי הוא הטעם השלישי. הראיה לכך היא מכך שגם לעתיד לבוא שהחיות תהיינה מצויות בקרבת מגורי בני אדם, וגם לא תהיינה רודפות, שהרי על תקופה זו נאמר (ישעיהו יא, ו-ז): (וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבץ וגו'... ועגל וכפיר ומריא ונער קטן נהג בם ...) ודאי לא יוכשרו אז החיות להקריב על גבי המזבח. רמז לפרוש זה הביאו המפרשים מן הפסוקים (תהלים נא, יט -כא): "לב נשבר ונדכה א-להים לא תבזה. היטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלים. אז תחפץ זבחי צדק עולה וכליל אז יעלו על מזבחך פרים". "לב נשבר ונדכה א-לקים לא תבזה – "הקב"ה בחר בבהמות לקרבן, כיון שאוהב הוא את השפלים, וההוכחה לכך היא שגם לעתיד לבוא ש"היטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלים", ואז תהיינה החיות מצויות ולא תרדפנה, אף על פי כן "אז תחפץ זבחי צדק עולה וכליל אז יעלו על מזבחך פרים", ולא יעלו עליו חיות כלל.

**אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן... אם עלה קרבנו מן הבקר
זכר תמים יקריבנו (א,ב-ג) (אשר לורבר)**

אמרו חז"ל (סוטה ה ע"ב): אמר רבי יהושע בן לוי: בוא וראה כמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקב"ה, שבשעה שבית המקדש קיים, אדם מקריב עולה – שכר עולה בידו, מנחה – שכר מנחה בידו, אבל מי שדעתו שפלה, מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולם, שנאמר: 'זבחי א-לקים רוח נשברה'; ולא עוד, אלא שאין תפילתו נמאסת, שנאמר: 'לב נשבר ונדכה א-לקים לא תבזה'."

למדנו מכאן – אומר בעל ה"ילקוט אפרים – "שתפילה גדולה יותר מן הקרבנות, שהרי כהן בעל מום אינו יכול להקריב קרבנות, ואילו להתפלל הוא יכול, ולא עוד אלא שלתפילתו יש ערך יותר מתפילת אדם אחר שאינו נכה בעל מום, כי רוחו נמוכה בשל היותו נכה, ו"זבחי א-לקים רוח נשברה". נמצא, שה"רוח נשברה" גדולה הרבה יותר מן הקרבנות, וזהו שכתוב כאן בפסוק: "אדם כי יקריב מכם קרבן לה – "אם אדם מקריב "מכם", מעצמו, שזו תפילה, והתפילה הזו היא בבחינת "זבחי א-לקים רוח נשברה", "הרי שזה "קרבן לה". אבל אם הקרבן בא" מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן – "זה כבר לא כל כך פשוט": אם עלה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו, "צריך שהקרבן יהיה תמים, לא בעל מום, שלא כמו בתפילה ששם גם בעל מום כשר.

עד כמה גדול כוחו של שברון לב בשעת התפילה נוכל לראות מן המעשה הבא:

ה'בעל שם טוב' הכין את אחד מתלמידיו לקראת תפקיד של בעל תוקע בראש השנה, ובמשך תקופה ארוכה למד אותו את כוונות התקיעות, התלמיד השקיע עד מאד בלמודים אלו, אולם משנקרא לתקוע לבסוף, התרגש כל כך וכל הכוונות פרחו מזיכרונו. במשך דקות אחדות הוא נסה להיזכר בהן, או למצער בחלקן – אך העלה חרס בידו, וכך עמד ותקע כשבלו שבור על חסרון הכוונה שיש בו.

לאחר התקיעות קרא לו ה'בעל שם טוב' ואמר לו: דע לך, כי התקיעות הללו הועילו יותר מתקיעות אחרות שנעשו בכל הכוונות הראויות. שכן, הכוונות בתקיעת השופר הן כמפתחות לפתוח שערי שמים לתפילותינו, ולכל שער נצרך' מפתח 'מיוחד המתאים לו, שהוא כונה מיוחדת לשער זה. אבל לב נשבר ונדכה דומה לגנב השובר את המנעול ואינו נזקק כלל למפתח... באפן כזה, נתן לשבור את כל המנעולים גם ללא מפתח פרטי לכל שער ודלת. חילוק נוסף בין התפלה לבין הקרבנות, הוא שהקרבנות הנם בעלי כללים ומגבלות של זמן ושל מקום, ואלו התפלה יכולה להיאמר בכל עת ובכל שעה, ואינה נתונה לאף מגבלה.

בספר "גאון וחסיד" מסופר כי באחד הימים הפסיד יהודי בדין תורה שערך עבורו רבי לוי יצחק מברדיטשוב. אותו יהודי היה גס רוח, וכישלון זה הכעיס אותו מאד, עד שהוא איים לגשת לפריץ העיירה ולהלשין לפניו על רבי לוי יצחק, מתוך כוונה להעליל עליו עלילות שווא, אשר יחייבו אותו בעונשים כבדים. כששמע רבי לוי יצחק את האיומים, הוא פנה אל אותו יהודי והאיץ בו: "נו, נו! לך גש ותלשין מיד!". החווה היהודי בידו לעבר השמים השחורים, ואמר: "כעת מאוחר. אינני יכול לגשת עכשיו, שהרי הפריץ ישן, והוא עלול להתרעם עלי על שהערתי אותו והפרעתי את שנתו". "אהה – נענה רבי לוי יצחק ואמר – "הפריץ שלך ישן עכשיו, אבל בעל הבית שלי אינו ישן... הוא נמצא בין ביום ובין בלילה, ותמיד יכול אני לגשת אליו...". השוואה זו בין הפריץ הדל, שהיום הוא כאן ומחר הוא מת, לבין מלך מלכי המלכים הפנוי תמיד, ושומע בכל עת לשוועת בני עמו, חלחלה לתודעתו של האיש, והכניעה אותו.

מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם (א,א) (וקראת לשבת עונג)

פסוק זה תיאר באופן נפלא רבי יוסף חיים, בעל ה"בן איש חי", על פי משל: בעיר אחת חי רב גדול בתורה. תלמידים רבים היו מצטופפים בבית מדרשו ומבקשים תורה מפיו, והרב לא מנע מהם ובמשך שעות ארוכות הרביץ בהם תורה ודעת.

יום אחד אמר הרב לתלמידיו כי ברצונו לצאת יחד עימם לטייל בשוק. תמהו התלמידים על כך ואף שטחו בפניו את תמיהתם, אולם הרב נותר איתן בדעתו.

כאשר הגיעו אל השוק ראו סבלים שגיבי כח הנושאים משאות כבדים בדרכם לחנויות השוק. ראו את הסבלים הללו אמר הרב מוסר גדול יש ללמוד מהם! הם נושאים משא כבד עד שקומתם נכפפת מחמתו. אין הם משגיחים בחום או בקור, את עבודתם הם מבצעים. כך הם עמלים כל היום כולו בכל יום.

גם אנו אמר הרב אל לנו להתחשב במאמץ, בחום או בקור. אל לנו להתרפות מעמל התורה אף לא לרגע אחד ומשום סיבה שהיא!

לאחר מכן המשיכו הרב ותלמידיו והגיעו אל בית מסחר.

הסוחר היה שקוע ראשו ורובו בספרי חשבונותיו. על השולחן שלפניו הייתה מונחת צלחת אוכל, אולם הוא לא נגע בה כלל אלא היה טרוד בחישובים ובמספרים.

אבא פנה בנו של הסוחר האוכל כבר קר... מדוע אינך אוכל?

מזה שלוש שעות ענה הסוחר אני מתייגע למצוא היכן יש טעות בחשבונות החנות כי חסרים לי סך של שני זהובים...

רואים אתם אמר הרב לתלמידיו סוחר זה נעשה עבד לממונו. הוא נותר בלא אכילה ובלא שתייה והוא מכופף את ראשו שלוש שעות כדי למצוא טעות של שני זהובים!...

אף אנו אמר הרב כאשר אנו מתייגעים בהבנת הסוגיה עלינו לשקוע בכך בכל מאודנו עד שלא נבחין בכלל באוכל או במשקה, ובלבד שיבוא הדבר על הסברו הראוי והנכון! זהו עמל התורה!

המשיכו הרב ותלמידיו והבחינו בקבוצת ילדים המשתובבים במשחקם. היו בהם שקפצו בשלולית מים והיו שהתפלשו בעפר והיו שצחקו ורצו ללא כל סיבה נראית לעין.

ראו את הילדים הללו אמר הרב עושים הם מה שליבם חפץ ואין הם מתביישים כלל מפני המלעיגים עליהם. אף אנו אמר הרב כאשר אנו עוסקים בתורה ובמצוות כחפצנו, אל לנו להתבייש מפני המלעיגים עלינו!

זהו גם הנמשל אמר ה"בן איש חי" נאמר בפסוק: "מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן", רמז לשלושה קבוצות הללו:

"מן הבהמה" הסבלים הנושאים משאות כבדים כבהמת משא.

"מן הבקר" הסוחר המבקר ובודק תמיד את ספרי חשבונותיו.

"ומן הצאן" הם הילדים הצעירים העושים מה שליבם חפץ.

מכל אלה "תקריבו את קרבנכם" תלמדו מוסר ותתקרבו לעבודת ה'!

"ושחט את בן הבקר לפני ה'" (א ה)

"שאל פעם רבי יעקב קראנץ זצ"ל המכונה בשמו: "המגיד מדובנא" מדוע לא נאמר בקורבן בן בקר לשון "הקרבה"

ע"פ המגיד ניתן להבין זאת אלא אל פי משל:

עשיר אחד עסק לפרנסתו במסחר. הוא היה שולח שליחים עם סחורות בהיקף גדול, אלו, היו משתדלים במכירתם ושבים אליו עם הרווח. פעם אחד לקחו השליחים סחורה רבה בשווי שלושים אלף זהובים אלא שפשעו בשמירתה והסחורה נגנבה מהם. התביישו השליחים לשוב אל העשיר - כיוון שפחדו מתגובת ועל כן באו אליו בבושת פנים ומתוך בכיות ותחינות שיסלח להם ואף הציעו לפצות אותו על הנזק הרב שנגרם לו.

הצטער העשיר מאוד על ההפסד, הוא ידע שאין ביכולתם לשלם את מלוא הסכום על כך התפשר איתם שישלמו לו אחוז אחד משווי הסחורה שנגנבה. דהיינו: במקום שלושים אלף זהובים שלוש מאות זהובים בלבד מכיוון שגם הסכום הזה היה גדול עליהם, העשיר התפשר לפריסה של תשלומים - שלושה זהובים בכל שבוע.

אחד השליחים היה עני מרוד והנה קרה שבשבוע אחד לא השיגה ידו אלא רק שני זהובים. ניגש האיש אל המעביד ובכה כדי שיחמול לו על שלא השיג הפעם. תוך התחייבות שבשבוע הבא בעזרת השם ישלם את ההפרש. ואכן, קיבל העשיר את הכסף במאור פנים.

לעומתו שליח אחר שהיה בעל יכולת, שילם כל פעם בשמחה ארבע זהובים אך הנה דווקא את כספו של זה קיבל העשיר בפנים זועפות.

מדוע הנך מחמיץ פנים דווקא לזה שמשלם מעבר למה שצריך?!" שאלו את העשיר "את" כספו של זה ששילם פחות קיבלת במאור פנים ואלו את כספו של זה ששילם יותר אתה מקבל בפנים זועפות" ! ? השיב להם העשיר: "תשלום זה שהם משלמים לי, לא יפצה אותי על הנזק שנגרם. כל שכרי מתשלום זה הוא, הבושה שהם חשים מכך שהתרשלו בתפקידם...

לפחות אני מקווה כי בעתיד יזכרו את הבושה וישתדלו בעבודתם יותר.

אדם זה ששילם לי פחות ממה שהתחייב בושתו גדולה ועל כן אני סמוך ובטוח כי יזכור זאת להבא וישמור כראוי על הסחורות. ואילו השני עלול עוד להתגאות בכך שהוא משלם יותר מכפי שנדרש.

כן הוא גם הנמשל:

אדם שמביא קורבן לה' אליבא דאמת אין דבר הנחשב אצל הקב"ה למאומה כנגד הפגם שפגם בחטאו, אלא עיקר הדבר הוא הסליחה שישלח לו על כך שליבו נשבר ונדכה על כן מי שאין ידו משגת להביא בן בקר אלא מביא כבש או איל הרי הוא בבושה גדולה. בושה זו תזרז אותו לעתיד לבוא שלא יחטא עוד.

לא כן מי שמביא שור גדול הוא מתגאה בלבו ואומר: "העשרתי את קוני!" הוא שב מן המזבח בלב שמח כאילו הקב"ה כביכול עוד "הרוויח" ממנו... לא זאת בלבד שלא יזהר במעשיו מכאן ואילך, עוד עלול משום כך לחזור ולחטוא...

לכן לא נאמרה לשון "הקרבה" בשור כי לשון "הקרבה" מורה על כך שהוא מתקרב אל ה' ולא כך הדבר במי שבא להקריב שמח וטוב לב...!

והפשיט את העלה ונתח אתה לנתחיה (א,ו) (אור דניאל)

להסרת הגאווה יש צורך לניתוח. העולה מכפרת על הרהורי הגאווה שבלב, וזה רמוז במילת עולה, המורה על כך שהמקריב סבור שיש בו יכולת לעלות על אחרים במעלותיו.

ה"צמח דוד" מבאר פסוק זה בצורה נפלאה: "והפשיט את העולה" – את אותה עולה, את אותה גאווה, יש צורך להפשיט ממנו ולהסיר ממוחו, ורק לאחר שיסיר ממנו את רגשי הגאווה הפסולים, אז יוכל לקיים את המשך הפסוק – "ונתח אותה לנתחיה", אז יוכל להתבונן ולנתח את מעשיו והליכותיו שפגמו באיבריו, אך ראשית יש להוציא את הגאווה מליבו כמו המנתח המסיר את האיבר המקולקל, מחליפו או מתקנו. כל מנתח מתחיל יודע שכאשר ישנו איבר פגום והוא חיוני לתפקוד האדם, יש לנתחו. שכן גם אם שאר האיברים יטופלו ורק איבר זה יישאר פגום – לא יוכל האדם לתפקד. כך הדבר במידת הגאווה. אף אם האדם יעבוד על שאר מידותיו ומידה זו תישאר חתומה בטבעו – גם שאר מידותיו יכולות להיות מושפעות ממידה קלוקלת זו, כפי שכותב ה"פלא יועץ": "ואין אתנו יודע מה הוא גאווה, אבל סימן יש מכוח הבן להכיר כוח האב, כי ההקפדה והכעס וכד' הם בני הגאווה, ואם אין אבות – מאין יצאו תולדות? והאיש הירא ורך הלבב תסמר שערו מראות חומר וגודל רעת הגאווה ויתלהב לבו בראותו גודל שבח הענווה, וישתדל בכל כוחו במחשבות טהורות להכיר מיעוט ערכו ולהיות מן הנעלבים לכל אדם."

לעיתים אדם יכול לעשות מעשים גדולים אך זוכה עבורם לשכר בעוה"ז כגון לכבוד, לעושר או למעמד מכובד. ואין ספק, שזה בא על חשבון חלקו בעוה"ב. לעומת זאת אדם החפץ לזכות בשכר נטו בעולם הבא חייב לאמץ לעצמו את מידת הענווה ולא לחפש אחר כבוד של "מה יאמרו הבריות" כפי שיעיד המעשה הבא:

בבית קברות יהודי אשר בקראקוב מצויה מצבה מחוץ לגדר עליה רשום: "פה נטמן יוסל'ה קמצן קדוש". באותם ימים, לפני למעלה משלוש מאות שנה, שרר בקראקוב רעב ועוני כבד. רוב התושבים לא מצאו מלאכה לפרנס בה את משפחתם, ואלו אשר שלחו ידם בדבר, היו שואבי מים וחוטבי עצים אשר אין הפרוטה מצויה בידם, כיוון שכך, לבושים היו בבגדיהם הבלויים, ודרים בביתם עלובים, וכאשר תקפן רעב, פעמים התמזל מזלם והשביעו בפת חרבה

נפשם, אך בדרך כלל ניצחוהו בדף גמרא, או פרק בחומש, על דרך הכתוב: "לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דבר ה'".

ובין כל העניים המרובים הללו חי אדם אחד בעושר גדול ויוסל'ה שמו. ביתו היה גדול ומפואר, וחדרים לו מימין ומשמאל, ובשעות הלילה – עששיות חניניות מאירות את חללו, ותנורים משחחים בו את הקור העז אשר בחוץ, למען תומתק על יוסל'ה שנתו. ומרוב בגדים וכלים נאים, הגיע הדבר לידי כך, שמה שלובשים בני ביתו בתשעה באב קודם חצות, לא לבשה בקראקוב אפילו כלה תחת חופתה... ברם, אף שאמרו חז"ל "דירה נאה וכלים נאים מרחיבים דעתו של אדם", דעתו של יוסל'ה צרה עליו מאוד ולבו גס בבריות. מימיו לא פרס פרוסה לעני ולא שעה לשוועת רעבים עד שהיו אומרים עליו הבריות: "גדולה קמצנותו מגודל עושרו".

איש לא רצה בסיג ושיח עמו, לא בירכוהו ביום השבת ב"שבת שלום" וביו"ט לא איחלו לו "חג שמח". והגיעה שנאת הבריות אליו עד שילדים ניצבו על עצים וגגות ורגמוהו באבנים ובפירות רקובים.

יום אחד חלה יוסל'ה במחלה קשה ושכב על ערש דווי. רופאיו קבעו ששעותיו ספורות. באו אצלו אנשי חברה – קדישא ואמרו לו: "יוסל'ה, הנה אתה הולך למות! לא ירד כספך עמך לקבר ולא יפיח בעצמותיך היבשות רוח חיים. תן לקופת הקהילה אלף רובל למען עניי העיר, ואנו נעסוק בקבורתך לפי כל הכללים ולפי הלכות כבוד המת. דע לך, אם אי אתה עושה כן, אין אנו מתעסקים בקבורתך, והיה בשרך טרף לעוף השמים!"

"אין אני נותן כי אם חמישים רובל, ותו לא! אם לא תרצו, לא תקברוני. כל חיי הייתי לבדי, וכך גם אקבור את עצמי לבדי". אמרו האנשים לעצמם: "לא רק קמצן הוא זה, אלא גם משוגע. הולך להיפרד מן העולם וחושב שלא ייפרד מכספו." קמו והלכו להם.

אחר שעה קלה נפח את נשמתו ומת. עבר יום אחד – ולא קברוהו. יום שני – ולא קברוהו. יום שלישי – ולא קברוהו. כיוון שהגיע יום רביעי, נכנס אצלו שכן הגר בקרבת מקום, אמר בלבבו: "לא משום כבודו של יוסל'ה, אלא משום כבודו של הקב"ה, שלא יהיו בריותיו זרוקים כבשר בשדה טריפה". נטל את גופתו, הניחה על עגלה, ומשהגיע לפאתי בית הקברות, חפר בור אחרי הגדר, טמן בו את המת ושב לביתו.

ערב שבת נכנס עני מעניי העיר אצל רב העירייה, הלא הוא הגאון הקדוש בעל ה"תוספות יום טוב" זיע"א: "רבנו! תן לי מעט פת להאכיל בו את ילדי בשבת קודש!"

"אתן לך בכבוד ובשמחה. אך אמור לי נא, מכירים אנו זה עשרים שנה. מדוע באת דווקא היום?" "רבי, אומר לכם את האמת בעניין הזה, אף שכל ימיי נשתמרה כסוד בלבי. מדי שבוע ביום חמישי, קיבלתי תחת דלתי השבורה מעטפה ובה חמישה רובל. אין אני יודע מי היה מניחה שם, אך אני יודע שבמעות אלה לוקח הייתי צורכי שבת לבני ולבנותיי. ועתה לא קיבלתי המעות, והיכה הרעב בביתי".

בעוד הם יושבים ומשוחחים, באו עוד ועוד עניים מעניי היערה, וכולם סיפור אחד להם על מעטפה תחת הדלת. מעולם לא דיבר איש מהם על זה, כי חושש היה שאם יפרסם את הדבר ברבים, יפסיק אותו אדם החפץ לתת בסתר להניח שם את מתנותיו, שמא בגלוי לא יחפוץ לתת. הרב הבין בחכמתו את סוד העניין וצווח צווחה גדולה ונוראה: "יוסל'ה הקדוש! האם סולח אתה לנו? האם יש מחילה לאשר עוללנו לך? אתה פרנסת את עניי עירנו שנים רבות, ואילו אנו זלזלנו בכבודך וביזינו אותך בציבור, הלבנו את פניך, ואת חיינו אנו חבים לך. כלום יש מחילה בעולם לכפויי טובה שכמונו? אה... כך היה עומד וצווח עד שכמעט פרחו

נשמתו. חבורת העניים ישיבה אף היא סביבו ומיררו בבכי: "יוסל'ה דאג לכל מחסורנו ואנו ובנינו רגמנוהו באבנים ובשאר ירקות."

בליל שבת קודש, כאשר נם הרב את שנתו, ניגלה לו יוסל'ה בחלומו: "רבנו, סולח אני לכם בסליחה גמורה ואין לי שום טרוניה. דע לך, שבבית הקברות לא הייתי לבדי כלל. שמה באו אברהם אבינו, יצחק אבינו, יעקב אבינו, משה רבנו, אהרון הכהן ודוד המלך עם כינור ביד ליווני לפתחו של גן – עדן. ומאושר אני כאן בכל אושר, שמעניק הקב"ה לאוהביו. רק צער אחד אנוכי מצטער, מתגעגע אני כל העת למעטפות תחת הדלתות לכבוד שבת קודש..."

בגמרא נאמר: אמר רבי פינחס בן יאיר תורה מביאה לידי זהירות, זהירות מביאה לידי זריזות... ענווה מביאה לידי יראת חטא. המסקנה שמביאה הגמרא: ענווה גדולה מכולן!

על מידת הגאווה אומר הקב"ה: אין אני והוא יכולים לדור כאחד, והחי ייתן אל ליבו דברים המכניעים את הלב.

וקמץ משם מלוא קמצו מסלתה ומשמנה (ב, ב)

כשכתוב לקיחה בקורבנות כתוב תמיד 'מלוא': "מלוא קמצו", "מלא חפניו", "מלא המחטה". ואילו במתנות נאמר "ונתן באצבעו". ירדה תורה לסוף דעתו של אדם: לקחת הוא אוהב ביד רחבה, ואילו לתת, גם כשזה לא משלו, הוא נותן בצמצום...

"כי כל השאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה" (ב יא) (הרב יהודה צדקא זצ"ל)

אמר פעם הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל שעמד בראש ישיבת פורת יוסף: לא בכדי הופרשו דבש ושאר מן המזבח. התורה מלמדת אותנו מהי ההנהגה הנכונה הנדרשת מהאדם.

"שאור" מרמז על מידת הכעס, ואילו "דבש" מסמל שמחה והארת פנים.

ישנם אנשים שכל הזמן נסוכה על פניהם הבעת כעס. מידה זו איננה נכונה כלל וכלל, שהרי על האדם להאיר ולהסביר פנים לסובבים אותו. לעומת זאת ישנם אנשים שכל הזמן שמחים ומקלים ראש בכל דבר. גם מידה זו אינה נכונה שהרי פעמים על האדם לכעוס כגון: כדי להחזיר את בנו לדרך המוטב או שכשרואה עוברי עבירה וכדומה...

וזה מה שמרמז בפסוק: "כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשר לה" שני המידות הללו בהקצנה אינם ההנהגה הרצויה לפני ה'!...

"כי כל שאור וכל דבש" (ב, יא)

לאחר נישואיו של הרה "ח רבי שלמה פרישטיק ז"ל עם בתו של הרה "ק רבי גדליה משה מזוועהיל זי"ע, לא ידע מה לעשות בפרוס חג המצות, כי אביו נהג לאכול מצות מכונה ואילו אצל זקנו הרה "ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע היה הדבר חמור מאד, וכיון שעמד לערוך את ה'סדר' על שלחן אביו לא ידע כדת מה לעשות, הלך להתייעץ עם רבני ירושלים, והם יעצו לו לשאול את פי הרה "ק מזוועהיל עצמו. ברחימו ודחילו העלה את ספקו על הנייר, ומסרו לידו של ר' שלומ'קה אשר קרא את השאלה במהירות, ובתוך כדי דיבור ענה לו ברורות 'וכי סבור אתה שבשמים ישאלו אותך אם אכלת 'מאשין מצות' [-מצות מכונה] או לא, בשמים ישאלו אותך שתי שאלות, האם שמרת את עיניך מלהסתכל בראיות אסורות, והאם שמרת את פיך לבלתי תפגע ח'ו ביהודי...'

במלח תמלח (ביג) (הרב שלמה לוונשטיין שליט"א)

בכל הקרבת קרבן ישנו צווי להוסיף מלח, ובתוספתא שנינו, שגם אם המנחה עצמה היא מלח, יש להקריב אתה תוספת של מלח.

בספר "המאור הגדול" מובא שעל פי דין זה הוכיח רבי שלמה זלמן אורבאך זצ"ל שיש להשקיע עמל, ולטפח גם ילדים מוכשרים ומחוננים, בניגוד לתפיסת העולם המקבלת, הגורסת כי חובה להשקיע באלו שאינם מוצלחים, ולתת לילדים המוכשרים מטבעם לפלס בעצמם את דרכם בחיים בהסתמך על כישרונותיהם המולדים.

גם ילד ממלח, צריך תוספת מלח – חזר ואמר רבי שלמה זלמן – ילד מוכשר צריך רב מעולה יותר, וחרף יותר, כדי ללמדו תורה, ובמקביל עליו לזכות לעידוד גדול ולהדרכה אמיתית בלמוד, כשבהתאם לכישרונותיו הברוכים הוא זוכה לרמת למודים גבוהה יותר.

"ולא תשפית מלח ברית א-להיך מעל מנחתך, על כל קרבןך תקריב מלח" (ב יג)

רש"י מבאר: מלח ברית - שהברית כרותה למלח מששת ימי בראשית, שהובטחו המים התחתונים לקרב במזבח במלח, וניסוך המים בחג. זוהי הסיבה שאנו טובלים את הלחם במלח. לחם אותיות מלח כיוון שהשולחן הוא כמו מזבח. וטובלים 3 פעמים כיוון ששם ה' הוא בגימטרייה 26 ואם נכפילהו ב-3 נקבל 78 שהם גימטרייה של מלח ו- לחם: לחם = 26 X 3 = 78 = מלח

רבנו בחיי מביא:

שכשהיה נפטר יהודי בצרפת היה מנהג לקבור בארון, כדי שבבוא היום יהיה קל לנייד את ארונו לקבורה בארץ ישראל. וממה היה עשוי ארונו של הנפטר? מהשולחן שלו הנמצא בבית.

עם השמועה על מותו של יהודי. היו מגיעים אנשי החברה קדישא לביתו, מפרקים את השולחן ובונים ממנו ארון קבורה. בכך אדם היה נזהר מלכעוס על שולחנו ולהעלות עליו מאכלים כשרים בלבד!

ויקרא- אין חטא לאדם זהיר!

"נפש כי תחטא בשגגה... ועשה אחת מהנה... (ד ב) (האלשיך הקדוש)

שואל האלשיך הקדוש: אדם שחטא בשגגה נאלץ ללכת וברר איזה קורבן הוא צריך להביא? הוא שואל מכרים למי כדאי ללכת לייעוץ? אלו מתוודעים לחטא שעשה. הוא ניגש לרב וגם שם שואלים אותו: "למה באת?!" והוא נאלץ לספר שוב את המעשה שעשה...

לאחר שקיבל הוראה להביא קורבן לכפרה הוא לוקח את הקורבן ועולה לירושלים וכולם מסתכלים על החוטא בבוז וכל כולו מתבייש. גם לאחר שנכנס לעזרה שוב הוא מתוודה... מה קרה?!! מה הוא בסך הכול עשה?!! ועוד בלי כוונה?!! לשם מה צריך אדם לעבור מסכת השפלה שכזו על חטא "ללא כוונה"!!

הוא מבאר יסוד לחיים: אדם הזהיר במצוות - הקב"ה לא מביא תקלה על ידו! לדוגמה אדם שנזהר שלא להכניס לפיו מאכלות אסורים - ה' דואג שלא תארע לו תקלה. אדם הזהיר בממון שאינו שלו לא ייכשל לעולם בדבר זה. לאדם כזה יש שמירה משמים...

מובא סיפור : על שניים שיצאו למדינה רחוקה והנה בדרך נאלצו להתעכב. משלא הגיעו ליעד שתכננו, נגמר המזון ובלית בררה נאלצו להשיב את נפשם באחד הבתים שבכפר. שני יהודים בכפר של גויים - החליטו להתפצל וכל אחד דפק על דלת של משפחה.

את שניהם קיבלו בחפץ לב וערכו לפנייהם מטעמים ובשרים, בלית בררה נאלצו לאכול. בבוקרו של יום ראה האחד את בעל הבית עורף חמור, תוך שהוא מתגאה בפני האורח: "נו... איך היה אחיו התאום אתמול טעים נכון?....". ליבו של היהודי נקפו אך הרגיע את עצמו - פיקוח נפש!!!

חברו השכים קום והנה בעל הבית עם תפילין מתפלל שחרית. הוא קפץ משמחה: "מה... אתה יהודי?!" בוודאי ענה המארח והסיף: "גם כל המאכלים שאכלת אמש כשרים למהדרין!"

נפרדו השניים מהמארחים ופגשו ביציאה של הכפר. האחד צוהל ושמח והשני עצוב ואומלל שלתוגה התווספה הידיעה שחברו אכל כשר והוא בשר חמורים... כשהגיעו לביתם ניגש האחד אל הרב סיפר לו את אשר ארע ושאל: מדוע לי זימנו אוכל טרף ולחברי אוכל כשר? הסתכל עליו הרב במבט חודר ושאל: "אמור לי האם פעם בא אל פיך אוכל לא כשר?!" נזכר האיש שלפני כשנה עת נסעו הוא ומשפחתו לטיול והוא האכילם טרפה למרות שהיה באמתחתו אוכל כשר. אמר לו הרב דע לך שאין בלי ספק שחברך נזהר מלהכניס לפיו מאכלות אסורות ולכן השגיחו עליו משמים לבל ייכשל... לכן בחרו משמים שדווקא הוא ילך אצל היהודי ואילו אתה שרגיל כבר - תסתדר עם מה שיש...

כמה זהירות נדרשת!

והביא את אשמו לה' על חטאתו אשר חטא (הו) (רוני גולדברג)

מפרש רבינו בחיי (לקמן פסוק י"ז) ש"אשם" הוא מלשון שממה, שהורות לנו שהחוטא חטא בדבר שהוא ראוי שיהיה שם בו. דהיינו שמלכתחילה היה על החוטא להיענש ולהיאבד מן העולם!

יש להבין שאל הגאון רבי סלימאן מנחם מאני, אב בית הדין בעיר חברון האם עבור חטא קל מגיע לאדם שיאבד מן העולם?! אלא אמר רבי סלימאן אין אנו יודעים כלל עד כמה קשה השפעתו של חטא על העולם כולו, אפילו חטא קל נושא בחובו קלקול גדול עד מאד.

משל למה הדבר דומה? לאנייה המתקרבת לחוף מבטחים. רב החובל עתיר הניסיון עומד על משמרתו בחרטום הספינה ועיניו בולשות את המים בחיפוש אחר סלעים חדים הפזורים לאורך החוף העלולים לפגוע בספינה ואף לגרום לטביעתה. ממקום עומדו הוא מורה למלח האוחז בהגה כיצד לנהוג את האנייה.

לפתע רואה רב החובל סלע משונן בולט מעל המים. ימינה!!! זועק רב החובל אל ההגאי מהר וסובב את כל ההגה ימינה! המלח הפשוט מתעלם מקריאותיו של רב החובל ואינו עושה מאומה... הספינה פוגעת בסלע בעוצמה רבה וחור גדול נפער בתחתיתה... הספינה מתחילה לשקוע במים...

החל רב החובל לצעוק על ההגאי: מה עשית?! גרמת לטביעתה של האוניה! אל תגזים! עונה המלח השוטה האם אתה חושב שהזזת הגה קטן יכולה להשפיע כל כך על אוניה כה גדולה...?

את הנמשל אמר רבי סלימאן אין צורך לבאר...

וְהִבִּיֵאָה אֶל הַכֶּהֵן וְקִמֵץ הַכֶּהֵן מִמֶּנָּה מְלֹוא קִמְצוֹ (ה, יב) (מפי השמועה)

בתוך שמחת נשואי בנו של הגאון רבי אלעזר הכהן אב"ד סוכטשוב [חתן בעל 'ה נתיבות המשפט'] הגיעה אליו אגרת ברכה מאחד מידידיו, תלמיד חכם מופלג, ובה שלש מילים: "וקמץ הכהן ממנה". הנוכחים כאשר ראו זאת כן תמהו: וכי מה עניין קמיצת הכהן ממנחת העני - אצל שמחת נישואין? אך כשהגיע המברק לידי הגאון הנ"ל ביאר להם בחיוך: הגמרא (ברכות ח.) מספרת שכאשר אדם היה נושא אישה בארץ ישראל, היו שואלים אותו: "מצא או מוצא?" , וכוונתם הייתה: האם התקיים בך הכתוב "מצא אשה מצא טוב" (משלי יח, כב), ו"או מוצא אני את האשה מר ממות" (קהלת ז, כו). ההבדל בין שתי התיבות הללו הוא בניקוד, האם מנקדים את האות מ' בקמץ או בחולם. זהו שכיחון הכותב בצחות לשונו: "וקמץ הכהן ממנה", שבני הכהן יזכה לרוות מאשתו נחת בכך שהניקוד 'קמץ' יהיה באות מ', ויזכה ל"מצא אישה - מצא טוב.

"נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצוות ד' אשר לא תעשינה" (ה, יז) (ממעיינות הנצח)

נפגשו שניים מתלמידי המגיד ממעזריטש איש ברעהו, אמר האחד. מה יהא בסופנו, להיכן נוביל את כל העבירות שלנו. השיבו חברו, על העבירות אינני דואג, לכך תיקנו תשובה, אלא מוטרד אנכי בשל המצוות שלנו, איך נישא פנים עם 'מצוות' כאלה.

והשיב את הגזילה אשר גזל או את העשק אשר עשק (ה, כ) (אשר לורבו)

זהירות רבה נזהרו גדולי ישראל בממון שבידם שלא יהיה בו חלילה משום אבק של גזל.

לאחר נישואיו למד ה"חפץ חיים" בוילנא בכולל "פרושים". לפי הסדורים המקובלים באותה תקופה היו עקרות בית מביאות קדירות מזון אל חדר צדדי ליד בית הכנסת, כדי לספק את מזונם של הלומדים שלמדו בהתמדה עצומה בלא לעזוב את בית המדרש מבוקר ועד ליל. אל ביתם היו שבים הלומדים רק אחת לכמה חודשים.

פעמים אירע ואשתו של ה"חפץ חיים" הייתה באה לוילנא כדי לרכוש סחורה עבור חנותה הדלה. כמובן מאליו היה אז ה"חפץ חיים" טרוד כל היום כולו ומסייע בידה. לאחר יום כזה, בשובו אל בית המדרש, היה מסרב ה"חפץ חיים" להשתתף בסעודה, וטען: הרי היום לא למדתי תורה ואיך מותר לי ליהנות ממה שאחרים הביאו לכאן כדי לתמוך בלומדי התורה!...

וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל (ה, כא) (והערב נא חלק ג')

מעשה היה באדם שהיה מומחה בגניבת אבנים יקרות. זו הייתה פרנסתו, ובכך עסק כל ימי חייו. יום אחד, בבקרו בתערוכת תכשיטים גדולה בשוויץ, צדה עינו אבן יהלום גדולה ומלוטשת, המוצגת לראווה באחד מדוכני המכירה היוקרתיים. בעודו מביט באבן, תוך שהוא משתדל לא לבלוט בקהל, מגיע גביר הלבוש בחליפה ומגבעת והאוחז בידו מקל הליכה מזהב, והחל בוחן ומתעניין ביהלום זה. לאחר משא ומתן ארוך, רכש הגביר את האבן תמורת כ-100 אלף דולר (!) ויצא לדרכו.

הגנב, שהבין כי הזדמנות פז נקרתה בדרכו, נחפז בעקבות הגביר, ופסע בעקבותיו כברת דרך ארוכה, עד שעלה על אוניית פאר בדרכו חזרה לעירו. הגנב המיומן עלה אף הוא בעקבותיו. הוא פנה אל פקיד הקבלה ושיחדו בממון רב, ובתמורה ביקש שיודיע כי אירעה טעות של קבלת יותר מדי נוסעים, ובלית ברירה יוכנסו כמה נוסעים לתאים בהם יש מיטות ריקות. כמובן שאֵל תאו של העשיר, הוכנס אחר כבוד מיוחדענו הגנב...

לאחר שאכל הגביר את ארוחת הערב, החליף את בגדיו לבגדי שינה, עלה על יצואו ונרדם. הגנב, שהבין כי שעת הכושר שלו הגיעה, החל לחפש במרץ ובקדחתנות אחר האבן היקרה. חיפש בתיקו של הגביר ובבגדיו, חיפש בזהירות מתחת למזרון עליו ישן ומתחת לכרית, חיפש בנעליו, בארנקו, אך לשווא - הוא לא מצא דבר.

בבוקר, לאחר שהתעוררו, התלבשו ושתו את קפה הבוקר בתאם, ופנה הגביר לרדת מהסיפון. ואז ניגש אליו הגנב: "סלח לי, אדוני. הייתי מבקש להחליף עמך מספר מילים." "בבקשה", השיב הגביר.

והגנב התוודה: "ובכן, אני עוסק במקצועי כגנב כבר שנים רבות, ואתמול ראיתי אותך רוכש אבן יקרה בתערוכה. עקבתי אחריך עד לכאן, ואף הצלחתי להיכנס כשותף לתא אותו שכרת. בלילה, לאחר שנרדמת, חיפשתי את היהלום שרכשת בכל כליך, במיטתך ואפילו על גופך. אך לשווא. אני סקרן מאוד לדעת את הסוד - היכן אפוא החבאת את היהלום? ... אודה לך מאוד אם תוכל לספק את סקרנותי."

חיך הגביר וענה: "וכי חשבת שלא שמתי לב שהפכת ל'צל' החדש שלי?! ... כבר בתערוכה הבחנתי שאתה לוטש את עיניך אל האבן היקרה, ולכן לא התפלאתי כאשר ראיתי אותך בתאי. ידעתי היטב שאתה מעוניין באבן, ולכן לפני שנרדמתי, דאגתי להכניס אותה בחשאי אל תוך - - כיס החליפה שלך! הייתי בטוח ששם בוודאי לא תחפש את האבן. בבוקר, כשהתרחצת, הוצאתי את האבן מכיסך, ולקחתי אותה אלי בחזרה" ...

והמוסר מהמעשה עבורנו הוא - שאת היהלום אין לחפש בכיסיהם של אחרים, יש לדעת כי הוא מונח בכיס שלנו. 'כי קרוב אליך הדבר מאוד'. בכל אחד ואחד יש אוצר של כישרונות ויכולות, אם נחשוך בו ונחפש אחריו, נמצא אותו ונתעשר. ה'חליפה' שהינה הגוף היא זו שמגבילה אותנו, ועלינו לעבוד ולזכך אותה, ואז בס'ד יכול נוכל. נמצא את ה'הלום'.

וְהָשִׁיב אֶת הַגָּזְלָה.. או אֶת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא (ה,ג) (ופריו מתוק).

מעשה מופלא ומרגש, שסופר מפי בעל המעשה, הובא בגיליון 'נר לשולחן שבת': נסעתי עם משפחתי לנפוש בעיר טבריה. אני מקפיד תמיד לקום ולהתפלל שחרית בנץ החמה, אך הפעם, כדרכו של חופש, הילדים הלכו לישון מאוחר, וקמנו בשעת בוקר מאוחרת. כיון שכך, נסענו להתפלל בשטיבלך בשכונת קריית שמואל. והנה, כאשר יצאתי מהרכב, הבחנתי בתיק שחור מונח על הגדר. לשאלתי, אחד השכנים אמר שכנראה התיק שייך לאחד המתפללים שהניחו כאן ושכחו. פתחתי את התיק. היו שם טלית ותפילין, ולצידם המון מסמכים ומעטפות, שלתדהמתי הכילו שטרי כסף רבים. עשרות אלפי שקלים היו שם! בין המסמכים היו פנקסי גמ"ח וקבלות עבור תרומות. השגתי את המספר הסלולארי של בעל התיק, והתקשרתי אליו. פתחתי בשאלה: 'היכן התפילין שלך?', הוא לא הבין על מה אני מדבר... אפילו לא שם לב שאיבד את התיק היקר. התברר כי הוא בעל גמ"ח שיצא לנופש עם המשפחה, ולא רצה להשאיר בבית ריק כסף כה רב של תרומות, ולכן לקח עמו את כספי הגמ"ח. כעת הוא ומשפחתו באמצע טיול ברמת הגולן. מכיוון שהיינו צריכים לחזור באותו יום לבני ברק, הודעתי למאבד שאני משאיר את התיק אצל מכרים בטבריה, ותיאמתי עמו שבשובו ייקח מהם את התיק.

כאשר הגעתי לבני ברק, הלכתי לתפילת מנחה בבית הכנסת. בפתח בית הכנסת רואה אני את חברי, מדבר עם יהודי שאיני מכירו. אומר לי חברי, תברך אותך, תשע שנים הוא נשוי ועדיין אין לו ילדים. ליבי נקרע למשמע הדברים. אך חשבתי לי לעצמי שאיני ראוי לברך. 'מה פתאום שאני אברך אותו - השבתי לחברי - וכי אני צדיק פועל ישועות?!'. הוא התעקש, 'תברך אותו בבקשה'. ואז נצנצה בי מחשבה. אמרתי לשניים: 'אתם יודעים מה - אני אבקש

מהקב"ה, שאת זכות מצוות השבת אבידה שקיימתי הבוקר, אני מעביר אליו, שייפקד בע"ה בקרוב'!!! וכך היה!!

והשיב את הגזילה אשר גזל או את העשק אשר עשק (ה,כג) (וקראת לשבת עונג)

מעשה בסוחר יהודי מארצות הברית, שעסק ביצור ובשיווק של שקיות ניילון.

פעם אחת הגיע הסוחר אל רב ידוע וסיפר כי נוהג הוא מזה שנים לשווק את סחורתו בחבילות של מאה שקיות בכל אריזה, והנה לפני זמן מה פיתתה אותו אשתו שבמקום מאה שקיות ישים בכל אריזה רק תשעים... הרי ממילא איש אינו סופר את השקיות - אמרה האישה כך תוכל להרוויח יותר...

התפתה האיש לדברי אשתו ועשה כעצתה הרעה.

לאחר שהבחין כי אכן הדבר אינו מתגלה, הפחית את מספר השקיות בכל אריזה לשמונים....

במשך שנים לא תפס אותו איש בקלקלתו.

כעת סיפר הסוחר הוא מתחרט על מעשיו ובא לשאול כיצד יוכל להשיב את הגזילה אשר גזל.

הדבר אינו פשוט כלל אמר הרב עצתי לך שמהיום והלאה תמכור בכל אריזה מאה וחמש עשרה שקיות. בכך אולי תכפר על מה שעשית.

כעבור זמן מה הגיע הסוחר אל הרב וסיפר כי אכן עשה כדבריו ומן השמים נתנו לו את שכרו על כך, שכן עיתונאי אחד החליט לבדוק את מהימנותם של יצרנים שונים ובדק מספר רב של מוצרים, האם הנתונים הכתובים על האריזה תואמים את התכולה. בין השאר בדק גם את אריזות שקיות הניילון של הסוחר היהודי ולתדהמתו גילה שבכל אריזה לא רק שלא חסר במניין השקיות אלא עוד יש יתרה!...

מכיוון שהיה זה ממצא נדיר, פרסם העיתונאי את הדבר בכלי התקשורת שלו והדבר גרם שהזמנות רבות הופנו אל בית החרושת של אותו יהודי.

כך זכה אותו סוחר להשיב את הגזלה ולקדש שם שמים ברבים!

והשיב את הגזילה אשר גזל או את העשק אשר עשק (ה,כג) (הרב צ. מנדלסון)

מעשה בסוחר יהודי מלודז' ששכר את שירותיו של עגלון גוי כדי להוביל סחורה שקנה ביריד. כאשר הגיעו אל תחנת המכס, עבר העגלון בתחנה בלא להצהיר על הסחורות שבעגלתו, והיהודי שתק ולא אמר מאומה. כאשר עברו כבדת דרך והתקרבו ללודז' פנה העגלון אל נוסעו היהודי ואמר: אם לא תיתן לי מסחורתך שווי של חמש מאות רובל כסף, אסע הישר אל תחנת המשטרה ואספר להם כי לא שילמת מכס על הסחורה שברשותך. התחנן היהודי לפני העגלון שיחוס עליו ועל משפחתו, שהרי שוויה של כל הסחורה כולה עולה בקושי רב לסך זה, ואם ייקח ממנו את כולה יבוא אל ביתו בחוסר כל. אולם הגוי האכזר נותר בשלו: אם לא תיתן לי את שבקשתי, אסע הישר אל תחנת המשטרה! לא נותרה ליהודי כל ברירה, נתן לגוי את מבוקשו.

בהגיעו לעיר פנה היהודי אל ביתו של רב העיר, הגאון רבי אליהו חיים מייזל, ותינה בפניו את צערו. כאשר שמע הרב את הדברים קרא למשמשו וביקשו שילך אל מרכז העיר ויזמין את אותו עגלון אל בית הרב כי חפץ הוא בנטיעה ארוכה.

כאשר בא העגלון אל בית הרב הייתה מוכנה על השולחן ארוחה דשנה. סעד את ליבך בטרם נצא לדרך אמר הרב דרך ארוכה לפנינו! התיישב העגלון והחל סועד את ליבו בכל טוב. בינתיים הורה הרב למשמשו שייקח את הסוס והעגלה בחשאי אל המחסן שמאחורי הבית וינעל את הדלת בפניהם כראוי. כאשר סיים הגוי את הארוחה יצא אל פתח הבית וזעקת שבר נשמעה מפיו: אבוי לי!!! הסוס והעגלה נגנבו!!! הארוחה עלתה לי ביוקר רב! יצא הרב אל פתח הבית והעגלון סיפר לו בדמעות שלישי את שאירע. ומה בכך אמר הרב בשלווה לך ומכור את הסחורה ששדדת זה עתה מהסוחר היהודי וקנה לך סוס ועגלה חדשים!...

הבין העגלון כי קלונו נתגלה. אבל רבי כך אמר הסחורות שלקחתי מהיהודי אין שווים אפילו מחצית הסכום ששווה סוס טוב ועגלה איתנה. לך והבא את הסחורות אמר הרב לעגלון ואני אנסה לברר דבר או שניים אודות סוסך... רץ העגלון אל ביתו והביא את הסחורה שעשק מהיהודי ולאחר שהניח אותה על שולחנו של הרב, הורה הרב למשמשו שיחזיר לעגלון את סוסו תוך שהוא מתרה בו שלא ישוב עוד לעשות מעשים כעין אלה...

הקש בַּדְּלֵת (גד שכטמו)

“אמור לי אדוני, לו זכית בחצי מיליון שקלים, מה היית רוכש בהם?”

שאל הפסיכולוג את היושב לפניו. בני משפחתו של הפצינט הביאו אותו בערמה לפסיכולוג, לאחר שנודע להם שהוא זכה בסכום עתק של 20 מיליון שקלים בהגרלת הלוטו, והם חששו לבשר לו את הבשורה ללא הכנה מתאימה. לשם כך יש פסיכולוגים בעולם. הפצינט שלא ממש הבין למה הוא יושב אצל הפסיכולוג, ובכלל, מהן השאלות על מיליוני השקלים חכך את ידיו במבוכה. לבסוף ענה שהיה סוגר את המשכנתא ורוכש רכב קטן וחמוד.

“ולו תתבשר שזכית בשלושה מיליון שקלים, מה היו תכניותיך?” המשיך הפסיכולוג לברר. כאן ניצתו אישוני עיניו של הבחור. מי אינו אוהב לדמיין? הייתי קונה וילה בת שני מפלסים, ומשקיע ברכב-שטח מסוג משובח, ובעודף, הייתי נכנס שותף באיזה עסק. שיהיה ליום סגריר.”

השלב האחרון והסופי הגיע, והפסיכולוג גישש בזהירות: “מה תעשה בסכום אדיר של עשרים מיליון שקלים, אם וכאשר יתברר, שזכית בו?” הבחור גירד בראשו. עשרים מיליון שקלים הם הרבה מדי בשבילו, מעודו לא שמע על מי שמחזיק כזה סכום. מה לו ולצרה זו? ברוחב לב הצהיר: “אם אקבל כזה סכום, אתן לך חצי ממנו!” הפסיכולוג נפל מתעלף...

***

“וידבר ה' אל משה לאמר. “פסוק שנכתב רבות וכולנו מכירים היטב. אולם בפרשתנו, באופן יוצא דופן משאר פרשיות התורה, נאמר: “ ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאוהל מועד לאמר. “ מדוע מקדימה התורה שה' קרא למשה, הלא אם הוא דיבר אליו, אין צורך לפתוח בקריאה וניתן מיד לכתוב “וידבר ה' אל משה לאמר” כמו בכל התורה?”

בילקוט “מעם לועז” הביא פירוש נאה, שהשינוי שלפנינו, הוא כעין הקדמה לכל המקומות בהם דיבר השי"ת עם משה רבנו, וכפי שכאן קודם כל קרא ה' למשה בכדי שיתכונן לדיבור, ורק לאחר מכן דיבר עמו, כך בכל מקום תחילה קרא ה' למשה ורק לאחר מכן אמר לו מה

שברצונו לצוות לישראל. כעין זה אמרו חז"ל בתלמוד (נדה טז): (אמר רבי שמעון בן יוחאי: ארבעה דברים הקדוש ברוך הוא שונאן, ואני - איני אוהבן". הדבר הראשון שמונה שם רשב"י הוא "הנכנס לביתו פתאום, ואין צריך לומר לבית חברו." דבר זה אינו מצד דרך-ארץ שייכנס האדם בפתע פתאום לביתו, בלא שידפוק תחילה בדלת להודיע שמישהו נכנס כעת. ובוודאי שבהיכנסו לבית חברו הדפיקה מחויבת המציאות, לא רק כדי להודיע על בואו, אלא בעיקר כדי ליטול רשות מבעל הבית להיכנס.

למה לקרוא כשאפשר לדבר אלו שרשב"י אינו אוהבם [הסיבה שרשב"י התבטא על ארבעה דברים אלו שהוא "אינו אוהבן" בשונה מהקב"ה ש"שונאן, " היא משום שהתורה ציוותה עלינו" לא תשנא את אחיך בלבבך, " ולכן הקב"ה הודיע שהוא שונא מעשים אלו בכדי שיתרחקו מהם בני אדם, אבל רשב"י לא רצה לכתוב שהוא חלילה שונא יהודי, ויהא אשר יהא. לכך כתב " ואני איני אוהבן, " משום שמעשיהם לא הגונים. מהרש"א. ברם, בל-נחשוב שרק בבית פרטי, או רק אצל בשר ודם בלבד מצווה אותנו התורה שננהג בדרך-ארץ, אלא מצאנו דבר חידוש שאפילו בבית המקדש, בזמן הקדוש ביותר ובמקום המקודש ביותר – בית קודש הקודשים, בעת שנכנס הכהן הגדול לפני ולפנים, אומרת התורה: " ונשמע קולו בבואו אל הקודש ובצאתו ולא ימות!"

מבאר המהר"ל מפראג, שלמרות שאין צורך להודיע לשכינה הקדושה ולמלאכי השרת שכעת נכנס הכהן הגדול, בכל זאת אם ייכנס הכהן למקום הקודש בלא פעמוני הזהב המצלצלים בקולם, יתחייב בנפשו. ומדוע? כיון ש"מלכותא דרקיעא כעין מלכותא דארעא". והנכנס בלא להודיע על כניסתו עושה שלא כהוגן.

***

כידוע, כל דיני התורה נדרשים בדרכים נוספות מלבד מה שכתוב לעינינו. ואולי רצתה התורה בשני מקומות אלו - הן אצל משה רבנו אדון הנביאים שנקרא בשמו בכל פעם שרצה לדבר עמו, והן אצל הכהן הגדול ביום הכיפורים - ללמדנו: לעתים יש צורך להעיר לאחד מבני הבית, לעורר אחד מהחברים על דבר שנעשה שלא כהוגן. אולי אפילו להתעניין בדבר המעיק עליו בכדי לנסות לעזור.

מצד חובת דרך-ארץ, שומה עלינו" לדפוק "ולוודא שהשני מעוניין בכניסתנו אל פרטיותו. בל נהיה כאותו פסיכולוג שניסה לעזור לשני לעכל את זכייתו, ולבסוף התעלף בעצמו כיון שאותו לא הכינו לכך.

שבת זכור "יודע אני שהנני קרבן למען הכלל" ! (עפ"י ס"ה, ספר פלאצק, יידן אין פלאצק, צאנז גליון של"ג עיי"ש בארוכה)

הימים היו שלהי שנת תר"פ, המלחמה הפולנית סובייטית הייתה בעיצומה. בעיר פלוצק התכוננו במתח לפלישת הצבא האדום אחרי שכבר כבש את ורשה הסמוכה. כל הגברים גויסו לחפור שוחות הגנה. בו בזמן הסתובבו בעיר חייליו של המפקד הלר, הידוע לשמצה בכינוי "זולל היהודים", לא לחינם זכה לתואר זה. פלוצק הייתה אפופה אימה כשהבולשביקים נכנסו לעיר. קרבות התחוללו ברחובה של עיר. הרוסים נתקלו בהתנגדות פולנית עזה והמלחמה הייתה נטושה על כל בית ורחוב. התושבים התחבאו במרתפים ובשוחות. איש לא ידע מה יביא המחר אתו.

לפנות ערב, בתוך מהומת הקרבות יצא הרה"צ רבי חיים שפירא (נינו של ה"דברי חיים") אל מרפסת ביתו כשהוא עטוף בטלית. פרש ידיו מעלה לאביו שבשמים, בתפילה שלא יאונה רע

לאף יהודי . לאחר שגורשו הבולשביקים מהעיר, באו שני עדים אל בנין השלטון הצבאי. סיפרו, שהם ראו איך "ראבין שפירא" מאותת לסובייטים עם מטפחת אדומה היכן נמצאים חיילים פולנים . רבי חיים הובל מיד תחת משמר לכלא. הרשו לו לקחת רק את הטלית והתפילין. איש לא הורשה לגשת אליו. היה זה יום חמישי . בתחילה יהודי העיר לא לקחו את העניין ברצינות. הם האמינו שהשקר שבעלילה ייווכח בקלות וישחררו את הרבי. אף אחד לא העלה בדעתו שהשלטון הצבאי יקבל ברצינות את העדות . במשך היום, כשהתברר שהמצב הוא לא טוב, שהולכים לשופטו כמרגל רוסי. התחילו נציגי הקהילה להשתדל אצל ראשי השלטון שלא ישפטו את הרבי כשהאוירה בעיר עדיין חמה ומתוחה, אלא ימתינו עד שיירגעו הרוחות . אלא שלמרבה האסון באה הרבנית, אשתו של רבי חיים בבשורה שהשלטונות הבטיחו לה שלא יהיה משפט. העסקנים נרגעו וחדלו לטפל בעניין. למפרע נתברר שזו הייתה טעות גורלית. בבית הממשל אמרו לרבנית ש"היום" לא יהיה משפט, היא פירשה את דבריהם כהבטחה כללית, אך הם התכוונו לדברים כפשוטם . אכן, למחרת ביום שישי יצאה החלטה לירות ברבי בתור מרגל ובוגד. בתוך שעות התנוסס גזר הדין על כל לוחות המודעות.

עסקני הקהילה פתחו במאמצים קדחתניים לדחות את גזר הדין , אך ללא הועיל. הצבא הפולני היה צריך שיעיר לעזאזל כדי לרומם את רוח הפולנים. להוכיח שלא הקצונה הפולנית אשמה בכישלונותיו, אלא היהודים הם הבוגדים. מה היה יכול להיות יותר טוב מאשר עלילה על היהודים שרבים ריגלו לטובת הבולשביקים . משמר כבד הוביל את הרבי אל מקום ביצוע גזר הדין. מוקף בחיילים מזוינים ברובים שלופים וכידונים, טליתו מתחת לבגדו וחומש בידו. המון העם קראו לעברו קריאות בוז ולעג וזרקו עליו אבנים ובוץ. כך עשה את דרכו אל רחבה גדולה בפאתי העיר . יהודי אחד היה שם, דיין העיר, רבי מתתיהו בזורא. רבי חיים שמח לראותו, יהודי אחד בתוך ים השנאה. הושיט לו ידו ובשלוות נפש אמר: "יודע אני שהנני קרבן למען הכלל, אם לא היו מטילים את האשמה עלי, כל יהודי העיר היו בסכנה. לפיכך אני הולך לקראת המוות בשמחה, כדי להיות כפרה למען כלל ישראל !" רבי מתתיהו ניסה לחזקו באומרו: "ראה, חכמינו לימדונו שאפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתיימש מן הרחמים ." הרבי קטע את דבריו ואמר בקול רם: "אכן צודק אתה, יודעים אתם שאני בכל חושי, הנני בדעה צלולה, סהדי במרומים שגם ברגע זה הנני מאמין באמונה שלימה שישועה יכולה לבוא ." שאלו רבי מתתיהו: " האם יש לכבודו איזו צוואה לבני ביתו". "בקשתי האחרונה" אמר רבי חיים "שעדת פלוצק תשגיח על ילדיי לראות שילכו בדרך הישר, להיות יהודים כשרים. שידעו שיש לנו קל גדול, שדרכנו נסתרות מאתנו !"

כאשר פקדו על רבי חיים להתכונן לרגע האחרון שלו. הוא מסר את החומש לדיין. פשט במהירות את מעילו, הפשיל את טליתו עד עינו. בכוחותיו האחרונים קרא "ה' הוא הא-לוקים", "שמע ישראל", ובאותו הרגע כיתת היורים שמה קץ לחייו . השלטונות התירו לקחת את גופו הטהור, והספיקו לקברו עוד לפני כניסת השבת, ליד השער הראשי של בית הקברות בפלוצק . היה ברור שהמשפט והביצוע המהיר הייתה פעולה מכוונת של אנטישמיות לשמה, שמטרתה לא הייתה אישיותו של הרב שפירא בלבד. כך החל מסע הסתה נגד היהודים בפולין בתעמולה ארסית . כותרות העיתונים זעקו 'ראבין שפירא המרגל הבולשביקי', והמציאו כל מיני עלילות על היהודים . יהודי פלוצק עצמה סבלו מהתנכלויות רבות מצד שכניהם הפולנים . בכל הזדמנות הזכירו להם את הראבין המרגל הבולשביקי. יהודים השתדלו שלא להימצא ברחוב, התעללויות והכאת יהודים ברחובות העיר הפכו לדבר שבשגרה. משמרות חרם הוצבו בפתח חנויות היהודים.

גזר הדין האכזרי זעזע את יהדות פולין. במשך שנים נעשו ניסיונות לטיהור שמו של רבי חיים - למחוק את עלילת הדם שהייתה מכוונת למעשה לכל יהודי בפולין. לאחר מאמצים מרובים נערך משפט חוזר בבירה וורשה. הסיכויים לזכות בו נראו גבוהים, אך שלושה ימים לפני פרסום תוצאות המשפט הגיעה הוראה מלשכתו של המרשל פילסודסקי להימנע מלפרסם

אותם. הניסיונות לטיהור שמו נמשכו עד ערב מלחמת העולם השנייה. אך בסופו של דבר, לא יצא הדבר אל הפועל. אירופה של אז ושל היום שונאת יהודים בלהט, באכזריות לא אנושית! רגילה היא אז והיום בסימון יהודים! זכור את עשה ועושה לך עמלק!

בשנה מעוברת

כל מצוות ומנהגי פורים רמוזים במילה 'מגילה'

מגילה - קריאת מגילה

גלימה - רמז לתחפושת

מילגה - רמז למשלוח לאביונים

לגימה - רמז לסעודה ומשתה פורים

גמילה - המלה מורכבת משתי מלים - גמל י-ה רמז לנס פורים שהקב"ה גמל עלינו

הלכות פורים (הבית היהודי)

חייב כל אדם לשלוח לחברו שתי מנות של שני מיני אוכלים או שני מיני תבשיל, או שתי מנות בשר שנאמר: "ומשלוח מנות איש לרעהו", דהיינו שתי מנות לאיש אחד, וכל המרבה לשלוח לרעים הרי זה משובח, ואם אין לו – מחליף עם חברו, זה שולח לזה סעודתו, וזה שולח לזה סעודתו כדי לקיים "ומשלוח מנות איש לרעהו". ומצות משלוח מנות – ביום ולא בלילה.

השולח עוף חי שלא נשחט – אינו יוצא ידי חובה, אבל השולח בשר חי אפילו לא מבושל ולא ראוי לאכילה – יוצא ידי חובה. ויוצא ידי חובת משלוח מנות גם בבשר שימורים שבקופסאות או בסרדינים וכיו"ב, אבל השולח לחברו דורון של בגדים וסדינים וכיו"ב אינו יוצא בזה ידי חובת משלוח מנות. ואפילו שולח לחברו מעות באופן שיוכל לקנות בהם מנות מאכל אינו יוצא ידי חובה, כיון שצריך לשלוח דווקא מנות של מאכל ומשתה. ומנהג העולם לשלוח מיני מתיקה.

משקה נחשב גם ל"מנה" כיון ששתייה בכלל אכילה, ואפילו שלח שני מיני משקים בלבד – יצא ידי חובה, אבל טוב להדר ולשלוח שני מיני "אוכלים", ויש לשלוח המנות של אוכלים של שני מינים שונים, אבל אם שלח מין מאכל אחד אפילו חילקו בשתי צלחות או קערות – אינו יוצא ידי חובה, אבל השולח חתיכות בשר מאברים שונים אפילו מבהמה אחת – יוצא ידי חובה, הואיל והם חלוקים בטעמים ובטבעם. והשולח פת ותבשיל הרי זה נחשב כשתי מנות ויוצא ידי חובה.

הלוקח את משלוח המנות בעצמו ומביאם לחברו, יוצא ידי חובת "משלוח מנות" – ואין צורך לשלחם על ידי שליח דווקא. ולכן אם שלח המנות על ידי קטן שלא הגיע למצוות, או אפילו על ידי גוי, שאין מועיל בהם דין שליחות – יצא ידי חובת משלוח מנות, והשולח מנות לקטן לא יצא ידי חובה וצריך לחזור ולשלוח מנות לגדול.

השולח את שתי המנות שלא בבת אחת אלא בזה אחר זה, אפילו נאכלה המנה הראשונה קודם שנשלחה המנה השנייה – יצא ידי חובה, אבל לכתחילה עדיף לשלוח את שתי המנות בבת אחת. וצריך להניח כל מנה בכלי בפני עצמו ולא יניח שניהם בכלי אחד.

אישה חייבת במשלוח מנות כיון שכולן היו באותו הנס. והאישה תשלח לחברתה, ולא ישלחו איש לאישה ואישה לאיש – פן יבואו לידי ספק קידושין, וגם לא נאה שיהיה קירוב בין איש לאישה ולכן ישלחו איש לאיש ואישה לאישה.

הבנים הסמוכים על שולחן אביהם מבן י"ג שנים ומעלה, והבנות מגיל י"ב שנה ומעלה – חייבים במשלוח מנות לחבריהם, ואפילו קטנים שהגיעו לחינוך טוב לחנכם למצווה זו.

ראוי להיזהר במצות משלוח מנות שיהיו המנות יקרות וחשובות לפי ערך הנותן, כדי להראות חיבה ורעות למקבל, ואם המקבל יותר עשיר – טוב שיהיו גם לפי ערך המקבל. וטוב שיהיה בהם כדי שיעור סעודה. ותלמיד ששולח מנות לרבו יוצא בזה י"ח, וכן הרב לתלמידו יוצא י"ח, והבן ששולח לאביו משלוח מנות וכן האב לבנו – יוצאים בזה ידי חובה.

אבל, אפילו תוך שבעה – חייב לשלוח לחברו משלוח מנות, ולא ישלח להרבה בני אדם אלא יקיים המצווה באדם אחד הדוקא, אבל לא ישלחו לו מנות כל י"ב חודש על אב ואם, וכל שלושים יום על שאר קרובים. אבל אם האבל עני, מותר לשלוח לו מעות בתורת צדקה אפילו בתוך שבעה. וכן מותר לשלוח לו דבר מאכל בתורת צדקה ורק שלא יהיה של שמחה.

יש אומרים שהשולח מנות לחברו לפני פורים והגיע לחברו בפורים – יצא ידי חובה וקיים מצות משלוח מנות. ויש אומרים שלא יצא ידי חובה. ונראה שכיון שהדבר שנוי במחלוקת, יש לחזור ולשלוח ביום פורים עצמו משלוח מנות לאדם אחר – כדי לצאת ידי חובת כל הדעות.

מנהג נכון שלא לעשות סעודת פורים עד לאחר שיקיים מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים. אבל לטעום מעט לפני כן מותר ואין בכך כלום.

חייב כל אדם לתת ביום פורים שתי מתנות לשני עניים, דהיינו מתנה אחת לכל עני, שבסך הכל חייב לכל הפחות שתי מתנות לשני עניים, וגם האישה חייבת במתנות לאביונים.

הנותן שתי מתנות לאיש ואשתו אביונים – יצא ידי חובתו. אבל הנותן שתי מתנות לאביון אחד – לא יצא ידי חובה. ויוצאים י"ח בנתינה לקטן אביון.

רשאי אדם לתת לחברו מעות לפני פורים כדי שחברו יחלקם ביום פורים לאביונים ויוצא י"ח, אבל עדיף לכתחילה שהוא בעצמו יחלק המעות ביום פורים. וצריך האדם לחנך את בניו שהגיעו לחינוך לקיים מצות מתנות לאביונים.

אין מדקדקים במעות פורים, אלא כל הפושט ידו ליטול נותנים לו ומוטב להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובמשלוח מנות לרעיו, שאין שמחה גדולה ומפוארת אלא לשמח לב עניים יתומים ואלמנות, ודומה לשכינה שנאמר: "להחיות רוח שפלים ולהשיב לב נדכאים".

מצווה להרבות בסעודת פורים, ויוצאים ידי חובה בסעודה אחת. ומן הדין אין צריך לאכול פת בסעודת פורים, אולם נכון לחוש לכתחילה לדעת הפוסקים הסוברים שצריך פת, ומכל מקום אם טעה ולא אמר "על הנסים בברכת המזון ולא נזכר אלא עד שאמר "ברוך אתה ה' (כדי לחתום על הארץ ועל מזון) – כיון שאמר "השם" אין מחזירים אותו, ואפילו לא עשה אלא סעודה אחת במשך כל יום הפורים, ובאמצע הרחמן יאמר: הרחמן הוא יעשה עמנו נסים ונפלאות וכו' בימי מרדכי ואסתר וכו' עד ונודה לשמך הגדול סלה.

סעודת פורים צריך לעשותה "ביום" פורים ויאכל בסעודה בשר ויעשה סעודה נאה, וישתה יין עד שישתכר ויירדם, ואם עשאה "בליל" פורים לא יצא ידי חובתו, מפני שכתוב "ימי" משתה ושמחה, ומכל מקום גם בלילה ישמח וירבה קצת בסעודה וילבש בגדי יום טוב מבערב,

וימצא בביתו נרות דולקות ושולחן ערוך ומטה מוצעת ויאכל וישתה בשמחה גדולה ובטוב לב, וישמח את אנשי ביתו.

כיון שכל הנס בפורים היה ע"י יין, כי בתחילה נטרדה ושתי ע"י משתה ובאה אסתה, וכן עניין מפלת המן היה ע"י יין, לכן חייבו חכמים להשתכר ולפחות לשתות יותר מהרגלו כדי לזכור את הנס הגדול, ומכל מקום היודע בעצמו שיזלזל בגלל השתייה במצווה מן המצוות כגון בנט"י ובברכת המזון או שלא יתפלל מנחה או ערבית או שינהג קלות ראש – מוטב שלא ישתכר, ועל זה נאמר: "אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכווין לבו לשמים".

העושה סעודת פורים ביום פורים ונמשכה סעודתו עד הלילה, אם לא התפלל ערבית של מוצאי פורים, יאמר על הניסים בברכת המזון שמברך במוצאי פורים, אבל אם התפלל ערבית, לא יזכיר על הניסים בברכת המזון.

האוכל עוגות ושאר פירות משבעת המינים – לא יזכיר בברכת מעין שלוש את מעין המאורע של פורים.

אסור לנערים ללבוש בגדי נשים, וכן לנערות ללבוש בגדי גברים, אף לשמחת פורים, שלא הותר לעבור על איסור תורה בשביל שמחת פורים. והגדולים מצווים לשמור על הקטנים, שלא להלביש אפילו ילד קטן בגדי ילדה וכן להיפך.

פורים מותר בעשיית מלאכה, ובמקום שנהגו שלא לעשות אין עושים, וכעת המנהג בכל מקום שלא לעשות, והעושה אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה לעולם. אבל בלילה מותר לעשות מלאכה. ומותר מן הדין להשתכר בפרקמטיא, ומכל מקום טוב להחמיר, אלא אם כן מוכר להרוויח לצורך המשתה של יום פורים כשאין לו לבזבז ברווח. ומכ"ש כשאין לו מה לאכול שאפילו מלאכה ממש מותר, ומותר להצטלם בפורים, ומותר להתגלח לצורך היום אם לא התגלח מקודם. ומותר לעשות מלאכה ע"י גוי, ומותר לגזוז ציפורניים בפורים וכן מותר לכתוב חידושים ופסקי הלכות.

יש אומרים שחייב אדם להרבות במשתה ושמחה ב"ד שבאדר ראשון, ואין נוהגים כן, ומכל מקום ירבה קצת בסעודה כדי לצאת ידי המחמירים – וטוב לב משתה תמיד.

חידון לפרשת ויקרא

הצג תשובות

1. בפסוק הראשון בפרשה זו כתוב שה' קרא למשה לפני שהוא דיבר אליו. היכן עוד בתורה א-לוקים קורא למשה לפני שהוא מדבר אליו? (4 תשובות)
2. היכן עוד משתמשת התורה במילה "ויקרא", כדי לספר שא-לוקים קרא למישהו?
3. בפרשה זו, מדובר על קרבנות שונים. מיהו האדם הראשון בתורה שהביא קרבן?
4. מיהו האדם הראשון בתורה שבנה מזבח כדי להקריב עליו בעלי חיים?
5. מהי הפעם הראשונה בתורה בה מוזכרים הדברים הבאים: (א) צאן (ב) בקר (ג) אש (ד) עיזים?
6. היכן מוזכר בפרשתנו דבש?
7. היכן מוזכר בפרשה זו מלח? והיכן מוזכר מלח בספר בראשית (2 תשובות)?

8. איזה עוף מופיע בפרשה זו ופעם נוספת בחומש בראשית?
 9. מה משותף לקרבן סולת (מנחה) ולקרבן פסח?
 10. מה משותף לקרבן חטאת של נשיא למכירת יוסף?
 11. שמו של איזה בעל חיים נכתב בפרשה זו בצורות שונות, אך באותן 3 אותיות?

הצג תשובות

תשובות לחידון פרשת ויקרא

הסתר תשובות

1. בפסוק הראשון בפרשה זו כתוב שה' קרא למשה לפני שהוא דיבר אליו. היכן עוד בתורה אלוקים קורא למשה לפני שהוא מדבר אליו? (4 תשובות)
 בפרשת שמות, א-לוקים קורא למשה מתוך הסנה הבווער, לפני שהוא מדבר אליו בפעם הראשונה (שמות ג ד). בפרשת יתרו ה' קורא למשה פעמיים (שמות יט ג, כ) ופעם נוספת בפרשת משפטים בקשר לקבלת התורה (שמות כד טז).
2. היכן עוד משתמשת התורה במילה "ויקרא", כדי לספר שא-לוקים קרא למישהו?
 בפרשת בראשית, ה' קרא לאדם לפני שהוכיח אותו על אכילת פרי עץ הדעת (בראשית ג ט).
3. בפרשה זו, מדובר על קרבנות שונים. מיהו האדם הראשון בתורה שהביא קרבן?
 בפרשת בראשית מסופר שקין הביא קרבן מפרי האדמה (בראשית ד ג).
4. מיהו האדם הראשון בתורה שבנה מזבח כדי להקריב עליו בעלי חיים?
 בפרשת נח, אחרי המבול, נח בנה מזבח והקריב עליו בהמות ועופות טהורים (בראשית ח כ).
5. מהי הפעם הראשונה בתורה בה מוזכרים הדברים הבאים: (א צאן ב בקר ג אש ד עיזים)?
 א. בפרשת בראשית נאמר שהבל היה "רועה צאן" (בראשית ד ב). ב. בפרשת לך לך, פרעה נתן מתנות שונות ובתוכן בקר לאברם, אחרי המקרה עם שרי (בראשית יב טז). ג. בפרשת לך לך, בברית בין הבתרים, עובר לפיד אש בין בתרי החיות (בראשית טו יז). ד. בפרשת תולדות, רבקה שמה עורות גדיי עיזים על ידיו של יעקב כדי שהוא יהיה דומה לעשיו (בראשית כז טז).
6. היכן מוזכר בפרשתנו דבש?
 הדבש מוזכר באיסור להקריב דבש על המזבח (ויקרא ב יא).
7. היכן מוזכר בפרשה זו מלח? והיכן מוזכר מלח בספר בראשית (2 תשובות)?
 בפרשה זו כתוב שעל כל קרבן צריכים לשים מלח (ויקרא ב יג). בפרשת לך לך, במלחמת ארבעת המלכים בחמשת המלכים, נפגשו הצבאות ליד ים המלח (בראשית יד ג). בפרשת וירא, אשת לוט הופכת לנציב מלח, אחרי שהיא הסתכלה אחורה על חורבן סדום (יט כו).
8. איזה עוף מופיע בפרשה זו ופעם נוספת בחומש בראשית?
 העוף הוא יונה. בפרשה זו מוזכר שבני יונה יכולים לשמש לקרבנות מסוימים (ויקרא א יד, ה ז). לאחר המבול, נח שלח את היונה לבדוק אם יבשו המים (בראשית ח ח).

9. מה משותף לקרבן סולת (מנחה) ולקרבן פסח?
את שני הקרבנות האלה התורה אוסרת לעשות חמץ או עם חמץ (ויקרא ב יא, שמות לד כה).

10. מה משותף לקרבן חטאת של נשיא למכירת יוסף?
נשיא שחטא צריך להקריב שעיר עזים (ויקרא ד כג). בפרשת וישב, אחיו של יוסף שחטו שעיר עזים וטבלו בדמו את כותנתו של יוסף (בראשית לז לא).

11. שמו של איזה בעל חיים נכתב בפרשה זו בצורות שונות, אך באותן 3 אותיות?
כבש נקרא לפעמים כבש (למשל בויקרא ד לב), ולפעמים כשב (למשל בויקרא ג ז).

חידון א'ב' לפרשת ויקרא

שאלות החידון

- א. קרבן המכפר על חטאים מיוחדים, והוא קרבן בפני עצמו. חכמינו זכרונם לברכה מנו מהם ששה. שלושה מהם נזכרים בפרשתנו.
- ב. מה מסמל המלח שמוסיפים לקרבן?
- ג. גרוסה בעודה לחה
- ד. כמות מספקת
- ה. מלה שהכתוב שמה לשון זכר והקרי נקבה
- ו. הפרשה פותחת במלה _____
- ז. קרבן עולה צריך להיות ממין _____
- ח. יש להזהר שקרבן מנחה לא יעשה _____
- ט. בזמן בית המקדש היה אסור אכילת קדשים לאחר נגיעה בכל דבר _____
- י. על מה שחטו את קרבן העולה?
- כ. מנין שאסור לאכלל שום חלב ושום דם?
- ל. שמו על המנחה
- מ. על כל קרבן יש להקריב _____
- נ. מלך
- ס. קרבן עני יכול להיות רק עשירית האיפה _____
- ע. אסור לאכלל כל חלב וכל דם, וזהו אסור לדורות. חקת _____ לדורותיכם
- פ. היכן שוחטים את זבח השלמים?
- צ. צד במקדש שנודעה לו קדשה מיוחדת, שלכן שוחטים את קרבן העולה בצד זה.
- ק. מנחת הבכורים שבאה אביב בשעת בשול התבואה לפני טחינתה צריכה להיות _____
- ר. תכלית הקרבנות ל _____ . שאמרתי ונעשה רצוני
- ש. על המנחה יש לצקת _____
- ת. הקרבן צריך להיות בלי מום – _____

הַתְּשׁוּבוֹת לַחִידוֹן

- א. אָשֶׁם: אָשֶׁם מְעִילוֹת, אָשֶׁם תְּלוּי, אָשֶׁם גְּזֵלוֹת, אָשֶׁם מְצָרַע, אָשֶׁם שִׁפְחָה הַרוּפָּה, אָשֶׁם נְזִיר.
- ב. "בְּרִית אֱלֹקִים" – הַבְּרִית שֶׁבֵּין הַשָּׁם לְיִשְׂרָאֵל.
- ג. "גֵּרֶשׁ כְּרַמְל" –
- ד. "דֵּי (שָׁה)" –
- ה. הוּא
- ו. וַיִּקְרָא
- ז. זָכַר
- ח. חָמֵץ
- ט. טָמֵא
- י. יָרַד הַמַּזְבֵּחַ
- כ. "כָּל חֶלֶב וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ"
- ל. לְבוּנָה
- מ. מֶלֶח
- נ. נָשִׂיא
- ס. סֵלֶת
- ע. עוֹלָם
- פ. פָּתַח אֶהְל מוֹעֵד
- צ. צְפוּנָה לִפְנֵי הַשָּׁם
- ק. קְלוּי בָּאֵשׁ
- ר. רֵיחַ נִיחֹחַ לְהַשָּׁם
- ש. שָׁמֶן
- ת. תְּמִים

